

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

donderdag 12 juli 2012

MEDITATIE

Het sterfbed van Jozef

Hebreeën 11 begint in vers 1 met: Het geloof nu is een vaste grond der dingen die men hoopt en een bewijs der zaken die men niet ziet. Hierin is duidelijk wat het geloof vermag.

Het geloof mag vast vertrouwen, het mag houvast hebben aan dingen die men niet ziet. Dat wil zeggen, houvast hebben aan dingen die er nog niet zijn. Maar die wel door God beloofd zijn. Door het geloof mag men dan vast vertrouwen dat deze dingen die door God beloofd zijn zeker komen zullen. Daar getuigen ook de woorden van de tekst van. Woorden die ons spreken van het sterven van Jozef.

Jozef is door de Heere op een bijzondere manier tot onderkoning van Egypte gemaakt. Hij is het middel geweest in Gods hand om het huisgezin van Jakob in het leven te behouden. Voorwaar een belangrijke en een gewichtvolle taak heeft Jozef gehad hier in deze wereld.

Maar aan het leven van Jozef is ook een einde gekomen. Zo er een einde komt aan het leven van elk mens. Al hebben we nog zo'n belangrijke posi-

Door het geloof heeft Jozef stervende gemeld van de uitgang der Kinderen Israëls, en heeft bevel gegeven van zijn gebeente.

Hebreeën 11:22

tie op de wereld, al schijnen we naar menselijke berekeningen onmisbaar te zijn, toch komt de dood een keer. Dat is onvermijdelijk en onverbidde-lijk. Maar dan is het ook zo'n groot verschil hoe we moeten sterven. Van Jozef lezen we: door het geloof heeft Jozef stervende gemeld. Dat betekent toch dat Jozef niet alleen was toen hij stierf. Hij moest niet alleen sterven in het geloof. En dat geloof werkte in het hart van Jozef de hoop en het vertrouwen. Welke hoop en welk vertrouwen? Wel, dat de Heere Zijn belofte waar zou maken.

Jozef had door het geloof hoop en verwachting gekregen op de genade Gods die Hij in Christus aan een mens wil

schenken. Op dat grote goed dat God weggelegd heeft voor degenen die Hem mogen vrezen. En dat is de enige hoop en de enige verwachting die in het uur van het sterven een mens kan redden. Al het andere valt dan weg. Alleen de gerechtigheid van Christus redt van de dood. Door het geloof had Jozef daar houvast aan mogen krijgen. En nu was het niet zo dat dat pas begonnen was in het uur van zijn sterven. De vruchten van dat geloof waren in het leven van Jozef openbaar gekomen. Nee, dat waren geen vruchten van de akker van Jozef maar vruchten van de arbeid van Gods Geest in het leven van Jozef. Daar zouden vele voorbeelden van te noemen zijn. Maar denk alleen maar eens aan de tijd toen hij bij Potifar werkte. Toen hij door de vrouw van Potifar in de verleiding gebracht werd. Toen mocht hij toch zeggen: zou ik zulk een groot kwaad doen en zondigen tegen God. Jozef heeft mogen wandelen in de vreze des Heeren. Jozef heeft mogen geloven in de beloften die de Heere in zijn leven aan hem had gedaan. Het is wel door diepe wegen gegaan, maar de Heere heeft ook in het leven van Jozef betoond dat Hij de getrouwe was. Niet een woord dat de Heere tot Jozef had gesproken is ooit op de aarde gevallen.

En nu is Jozef oud geworden en dan gaat hij sterven. We kunnen daar ook van lezen in Genesis 50:24-26. En Jozef zeide tot zijn broeders: Ik sterf; maar God zal u gewisselijk bezoeken en Hij zal u doen optrekken uit dit land in het land, hetwelk Hij Abraham en Izak en Jakob heeft gezworen. En Jozef deed de zonen van Israel zweren, zeggende: God zal u gewisselijk bezoeken; zo zult gij mijn beenderen vanhier opvoeren. En Jozef stierf, honderd en tien jaar oud zijnde; en zij balsemden hem en men legde hem in een kist in Egypteland.

Uit dit alles blijkt toch wel dat Jozef niet bang was om te sterven. Uit dit alles blijkt ook heel duidelijk waar de hoop van Jozef op was gevestigd. Waarop dan? Wel, op de belofte Gods. Dat zien we heel duidelijk uit hetgeen hij zegt over zijn gebeente en van de

Inhoud

90e jaargang

Nr. 41

- 1 Het sterfbed van Jozef
- 2 Comrie dichterbij (1)
- 3 Een psalm, een lied: Psalm 82 (28)
- 4 De oecumene van het hart (1)
- 6 De les van de Vroege kerk (4)
- 7 Even maar...
- 8 Van overzee: Een overblijfsel
- 9 Werken voor de kerk (4): De zondagsschool
- 10 Boekennieuws
- 12 Kerknieuws
- 13 Berichten
- 14 Kerkdiensten

uitgang van de kinderen Israels. Jozef geloofde vast dat de Heere de belofte waar zou maken die Hij aan vader Abraham had beloofd en die we kunnen lezen in Genesis 15:13 en 14. Toen zeide Hij tot Abram: Weet voorzeker, dat uw zaad vreemd zal zijn in een land, dat het hunne niet is, en zij zullen hen dienen, en zij zullen hen verdrukken vierhonderd jaar. Doch Ik zal dat volk ook richten, hetwelk zij zullen dienen; en daarna zullen zij uittrekken met grote have.

Jozef zegt tegen zijn broeders op zijn sterfbed: Wanneer dat gebeurt, en het zal gebeuren, dan moet u mijn gebeente meenemen. Want ik wil in het land der belofte begraven worden.

Wij zouden misschien zeggen: Komt daar nu niet wat bijgeloof aan te pas. Want wat maakt het immers uit op welke plaats op aarde iemand begraven wordt? Het gaat toch om de ziel. Dat die maar behouden mag worden. Jazeker, maar toch is dit ten enenmale geen bijgeloof van Jozef. Maar Jozef geeft door het bevel dat hij geeft aangaande zijn gebeente een prediking van zijn geloof. Welke prediking dan? Wel, dat hij, al was hij onderkoning in Egypte geweest, toch altijd een vreemdeling daar was geweest. In het hart van Jozef was de hoop op een ander vaderland. De stad die fundamenten heeft en welker Kunstenaar en Bouw-

meester God is. En daar was Kanaän, het beloofde land een beeld van. En zo spreekt Jozef in zijn dood van de hoop die in hem was. En dat was geen ijdele hoop. Nee, dat was een hoop die gegrond was op de belofte Gods, die Jozef door het geloof mocht omhelzen. Jozef is in hope zalig geworden. Overleden in de hope des eeuwigen levens. Welk een zalig sterven was dan het sterven van Jozef.

Geliefden, wij moeten ook sterven. Het doet er niet toe wie of wat we zijn. Arm of rijk, voornaam of veracht. Eenmaal komt de tijd dat we het tijdelijke met het eeuwige moeten verwisselen. Dan komt de vraag hoe zullen wij sterven. Is er in ons leven een hoop, een gegronde hoop op de beloften Gods die door het geloof omhelsd mogen worden. Nee, dan zal die hoop niet altijd even levendig zijn. Bij Jozef zal dat ook niet altijd geweest zijn. In de gevangenis zal zijn hoop ook wel eens verdwenen zijn. Maar in het uur van zijn sterven heeft die hoop niet beschaamd, omdat de liefde Gods in het hart was uitgestort.

Zijn bevel aangaande zijn gebeente was een prediking van dat geloof. Niet in een praalgraf in Egypte, maar in Kanaän, het beloofde land.

Ermelo,

ds. P. Melis

tiende eeuw geweest. Comrie wordt gerekend tot de beste vertegenwoordigers van de gereformeerde theologie van zijn tijd. Een grondige exegeese van de Bijbeltekst, grote trouw aan de gereformeerde leer en ruime aandacht voor het werk van de Heilige Geest bij de bekering van de zondaar gaan bij hem hand in hand.

Het is algemeen bekend dat Comrie niet van Nederlandse afkomst is. Hij werd op 16 december 1706 te Perth in Schotland geboren. In zijn jeugd jaren is hij diepgaand beïnvloed door predikers als Ebenezer en Ralph Erskine en door Thomas Boston. De vraag waarom hij in 1727 naar Rotterdam trok en vervolgens in Groningen en later in Leiden theologie ging studeren, is nog steeds niet helemaal beantwoord. Belangrijk is evenwel dat hij in ons vaderland kwam.

Hij heeft met Theodorus van der Groen en anderen leiding mogen geven aan het verzet tegen de doorwerking van de Verlichting, die op theologisch en kerkelijk gebied gestalte kreeg in de steeds verder doordringende geest van tolerantie. Men nam het niet meer zo nauw met de gereformeerde orthodoxie. Comrie heeft de oude gereformeerde godgeleerdheid, zoals die zich tijdens Reformatie en Nadere Reformatie in ons vaderland had ontwikkeld, in woord en geschrift bekwaam en volhardend verdedigd.

In 1735 werd hij als predikant bevestigd in het Zuid-Hollandse Woubrugge. Daar heeft hij bijna veertig jaar als herder en leraar gestaan. In de zomer van 1773 vroeg Comrie om gezondheidsredenen emeritaat aan. Daarna vestigde hij zich in Gouda, waar hij op 10 december 1774 overleed en ook werd begraven.

Alexander Comrie (1706-1774)

1

Comrie dichterbij

Op dinsdagmiddag 27 maart 2012 was er een kleine bijeenkomst in de Theologische School te Rotterdam, die belegd was op verzoek van uitgeverij De Banier. Tijdens deze samenkomst werd een nieuwe uitgave gepresenteerd van "De verhandeling van enige eigenschappen van het zaligmakend geloof", geschreven door Alexander Comrie (1706-1774). Dit boek, dat dateert uit 1744, werd met bijzondere toewijding herschreven in het Nederlands van vandaag door de neerlandicus C. Bregman te Hendrik-Ido-Ambacht. Door middel van vele aantekeningen onderaan de pagina kan de lezer de hertaling zelf controleren. Ds. A. Moerkerken nam die middag als rector van de Theologische School het eerste exem-

plaar in ontvangst. Daarmee werd de waardering binnen de kring der gemeenten voor dit werk van Comrie onderstreept, dat ook door Ds. G. H. Kersten in 1930 werd heruitgegeven.

Levensgang

Wie was Alexander Comrie? Wat weten we van zijn leven en werk? Wat was kenmerkend voor het geestelijke klimaat van zijn tijd? Wat hebben in het bijzonder de "Eigenschappen" ons vandaag te zeggen? Enkele beknopte aantekeningen bij deze vragen kunnen Comrie wat dichterbij brengen voor de lezer van vandaag.

We komen zijn naam in elk handboek voor kerkgeschiedenis of dogmatiek tegen. Hij is een van de belangrijkste Nederlandse theologen in de acht-

Publicaties

Comrie was herder en leraar, maar het leraar-zijn heeft vooral zijn leven bepaald. Hij was dat als bekwaam prediker, maar ook als auteur van vele publicaties. Niet minder dan 23 staan er op zijn naam. Daaronder zijn overigens ook enkele werken waaraan hij medewerking heeft gegeven of die door hem (uit het Engels) zijn vertaald, zoals *"Het Verbond der genade"* van Thomas Boston.

Comrie heeft zich vooral onderscheiden door zijn dogmatische en polemisch-getinte werken. We noemen van zijn dogmatische geschriften slechts zijn *"Stellige en Praktikale Verklaringe van den Heidelbergschen Catechismus"* (1753) en de *"Brief over de Rechtaerdigmakinge des Zondaars"* (1761). Van zijn polemische geschriften is het *"Examen van het Ontwerp van Tolerantie"* (1753-1759), ongetwijfeld het belangrijkste.

Daarnaast zijn er de publicaties die op de praktijk van het geloofsleven zijn gericht, de zogenaamde praktische werken. Hiervan zijn de belangrijkste *"Het A.B.C. des Geloofs of Verhandeling van de benamingen des Saligmaakenden Geloofs volgens de letteren van het alphabet"* (1739), de *"Verhandeling van eenige Eigenschappen des Zaligmakenden Geloofs"* (1744) en de *"Verzameling van Leerredenen"* (1749-50).

Opkomst van de Verlichting

De tijd waarin Comrie leefde, werd in ons land en de landen om ons heen sterk bepaald door het zogenaamde verlichtingsdenken. Steeds meer nadruk werd gelegd op de redelijke mens, die met het licht van zijn rede, de ratio, heel veel dingen kan doorzien. Door de dingen te onderzoeken worden de raadsels voor de denkende mens veelal opgelost of verhelderd, waardoor ze hun geheim verliezen. Heel veel werd dat ook logisch verklaarbaar. Dat leidde tot het vastleggen van wetmatigheden en het op formule brengen daarvan in natuurwetten. Door het sterk toegenomen vertrouwen op de rede werd het gezag van het Woord van God bij de godsdienstige, maar redelijk denkende mens duidelijk minder.

We spreken van de achttiende eeuw dan ook als de eeuw van de Verlichting. Dit is een geestesstroming die reeds in de zeventiende eeuw werd voorbereid door de Franse wijsgeer René Descartes (1596-1650), de vader van het zogenaamde rationalisme. Descartes had twintig jaar van zijn

EEN PSALM, EEN LIED

28

Psalm 82

'Hoelang zult gij onrecht oordelen?'

Psalm 82:2

In deze Psalm wordt God Zelf door de profeet sprekende ingevoerd. Dat maakt de inhoud van deze Psalm zo ontzagwekkend. Zoals Gods stem in de natuur indrukken geeft, zo geldt veelmeer Zijn stem in de Schrift. Hier spreekt God als Opperrechter tot de overheden en rechters. Er ligt ook een les in voor ambtsdragers, want Israël was immers een theocratie. Op al deze personen ligt de dure verplichting om recht te spreken. Zij vertegenwoordigen Gods recht op de aarde. God Zelf oordeelt weer over de rechters. Hij is de Opperrechter.

Als ergens de verdorvenheid op aarde blijkt is het wel daar waar het recht geen recht meer is. Als het recht struikelt op de straten kan God niet blijven zwijgen. Hij kan immers geen onrecht verdragen. Het recht is een van Zijn heerlijkste deugden. De dichter noemt het een fundament. In Zijn lankmoedigheid spreekt Hij hier de onrechtvaardigen nog aan: 'Hoe lang zult gij onrecht oordelen?'

Wat doen deze rechters? De zonde heeft hun oog verblind. Zij nemen het aangezicht der goddelozen aan. Men laat zich leiden door willekeur. Men kiest partij ten koste van het recht. Zo kan men ertoe komen dat goddelozen worden vrijgesproken en onschuldigen worden veroordeeld. Omkoperij en bedrog zijn helaas al zo oud als Gods recht geschonden is.

Deze Psalm is tot troost voor hen die zich geen recht gedaan weten. God ziet erop toe of er recht gedaan wordt. Hij treedt op als Beschermers van Zijn volk. Aardse rechters hebben niet het laatste woord. We mogen op aarde de geordende weg bewandelen, zodat het recht aan het licht komt. Maar ook al zou het onrecht zegenvieren, eenmaal maakt God alles vlak. Daar vindt de dichter rust.

Als de rechters hierin voorgaan, wat kan men dan van het volk verwachten? Daarom dragen zij zo'n grote verantwoordelijkheid. Aan wie veel verantwoordelijkheid gegeven is, van die zal ook veel geëist worden. Zij zullen straks sterven als gewone mensen. Alle voorrechten zullen worden afgenomen als zij ter verantwoording worden geroepen.

Deze Psalm is ook voor Christus tot troost geweest. Hij verwijst naar deze Psalm in Johannes 10 als men vindt dat Hij God lastert door Zich Gods Zoon te noemen. Ook voor Gods aangevochten Kerk mag deze Psalm weleens tot troost zijn. Zij leren het recht beminnen ook al gaat dat ten koste van zichzelf. Zij gaan zichzelf veroordelen. Wie zal dat wonder bevatten dat goddelozen nog gerechtvaardigd kunnen worden om niet, met behoud van het recht? Verstaat u dat geheim?

Nunspeet, ds. A. Schot

leven in Nederland doorgebracht. Zijn invloed was dan ook groot in ons land, wat ook bleek in theologisch opzicht. Een man als Gisbertus Voetius heeft zich daartegen vrijwel alle jaren dat hij als hoogleraar in Utrecht werkzaam was, moeten verzetten. Maar sluipenderwijs werd de invloed van het verlichtingsdenken ook op het kerkelijke en theologische leven van de achttiende eeuw steeds groter. De alom aanwezige twijfel aan de waarheid van het laat-middeleeuwse wetenschapsgebouw in zijn tijd heeft Descartes gestalte gegeven door uit te gaan van de enige zekerheid, die er zou zijn: 'Ik denk, dus besta ik'. Dit betekent in een tijd vol ontdekkingen niet alleen een begrijpelijke breuk met de oude vorm van wetenschapsbeoefening. Die berustte namelijk niet zozeer op zelfstandig onderzoek maar op het naspreken van allerlei autoriteiten. Tegelijkertijd luidt het rationalisme echter een absolute breuk in met Schrift en belijdenis. Het

denkende ik, de menselijke rede of ratio bepaalt of iets helder en duidelijk is. En alleen datgene wat aan deze eis voldoet, is waarheid.

Ons door de zonde verduisterde verstand, dat alle geestelijke kennis van God, van Christus en van onszelf mist, wordt hier tot dé bron van alle kennis verheven. In dit spoor zal de Verlichting in de achttiende eeuw het licht van de rede als hoogste norm propageren. Dit betekende nog niet dat men vanuit de rede direct het bestaan van God ontkende. De leer van Descartes leidde in zijn uiterste consequenties wel tot atheïsme, maar dat ging de gematigd denkende achttiende-eeuwse burger veel te ver. Men wilde als regel zeker als een godsdienstig mens beschouwd worden. Wel ging men steeds meer nadruk leggen op tolerantie, verdraagzaamheid.

(wordt vervolgd)

Dordrecht, ds. M. Golverdingen

dat ze deelnemen aan een interkerkelijke bijbelkring met een evangelische inslag. Of ze onderkennen deze inslag niet, omdat het gewoon een fijne bijbelkring is, waar in openheid met elkaar gepraat wordt.

Het is voor een ouderling niet altijd gemakkelijk om een vruchtbaar gesprek aan te gaan over organisaties met een evangelisch accent, zoals Heart Cry en Jijdaar. Jongeren zijn er niet altijd gevoelig voor dat deelname aan een Heart Cry-conferentie er vaak voor zorgt dat ze weggroeien van de schriftuurlijk-bevindelijke prediking. Het gaat daar toch ook over zonde en genade? En bovendien, het voelt goed om zo'n bijeenkomst bij te wonen. De sfeer is warm, de onderlinge liefde sterk, je krijgt huiswerk mee voor je dagelijks leven.

Zitten we misschien op een verkeerd spoor als we waarschuwen tegen evangelische opvattingen? Wordt het tijd om oude scheidslijnen op te heffen? Kunnen reformatorische en evangelische christenen niet beter samen een front vormen tegen de overmacht van de secularisatie in ons land? Tegenover de niet-christelijke meerderheid in ons land komt het slecht over als kerken verdeeld zijn, als christenen kibbelen over bijzaken. Maar, wanneer gaat het om bijzaken? En wat zijn de hoofdzaken? Het blijkt niet voor iedereen eenvoudig te zijn om hierin een bijbelse koers te varen.

Verrijken

Terug naar de uitdrukking "oecumene van het hart". Ds. Van der Veer, jarenlang voorzitter van de Evangelische Omroep, gaf in 1998 zijn jaarrede voor de omroep deze uitdrukking als titel mee. Bij de EO zag hij medewerkers uit reformatorische kerken en evangelische groeperingen elkaar ontmoeten, met elkaar in gesprek gaan en elkaar leren waarderen. Zelf schreef hij daarover: 'Men ontdekt dat er ook in andere kerken en groepen positieve christenen zijn, die er misschien op verschillende punten anders over denken, maar met wie ze zich één voelen in de Heere Jezus Christus'.

Volgens hem kunnen de evangelische en reformatorische stroming elkaar 'enorm verrijken'. De predikant noemt in een artikel dat hij schreef de 'geweldig rijke geestelijke traditie' van de reformatorischen, 'met hun bevinding en spiritualiteit'. Ook kunnen ze zaken inbrengen als eerbied voor God en Zijn Woord, het besef van zonde en schuld en de noodzaak van levenshei-

1

De oecumene van het hart

Soms worden er uitdrukkingen bedacht die kernachtig samenvatten wat er gaande is. Een daarvan is de term "oecumene van het hart". Ze is bedacht door de christelijk gereformeerde predikant ds. A. van der Veer. Hij bedoelt hiermee de onderlinge herkenning van christenen met heel verschillende achtergronden. Zijn we blij met deze oecumene? Is het een oplossing voor de schrijnende verdeeldheid onder christenen?

Binnen reformatorische kerken is een ontwikkeling gaande die we nauwelijks over het hoofd kunnen zien. Het is de groeiende openheid van veel kerkmensen voor de evangelische beweging. Opwekkingsliederen worden door reformatorische jongeren gezongen. Boeken van evangelische voorgangers als Max Lucado en Henk Stoorvogel hebben heel wat refo-lezers gevonden. Kerkenraden van hervormd-gereformeerde gemeenten raken in verlegenheid als er verzoeken komen voor ziekenzalving.

Het komt zelfs zo ver dat ambtsdragers in reformatorische kerken zich laten overdopen, maar wel lid van de gemeente en zelfs kerkenraadslid willen blijven.

Sluipenderwijs

Deze ontwikkelingen zorgen voor veel gespreksstof binnen bijvoorbeeld de Gereformeerde Bond, de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt). Aan de Gereformeerde Gemeenten lijken veel evangelische invloeden nog wat voorbij te gaan. Hoewel, weten ouders wat hun kinderen bezig houdt? Weten kerkenraden altijd wat er leeft in de gemeente? Vaak is het niet eenvoudig om daar vat op te krijgen. Evangelische invloed verloopt doorgaans geleidelijk, ja zelfs sluipenderwijs. Gemeenteleden staan niet voor in de rij om op huisbezoek te vertellen dat ze lid zijn van de Evangelische Omroep, of dat ze graag opwekkingsliederen zingen of beluisteren. Ze vertellen meestal niet uit eigen beweging

liging op alle levensterreinen. Maar ook evangelischen hebben hun sterke kanten. Zij kunnen met hun vrijmoedigheid de reformatorischen in beweging doen komen, aldus ds. Van der Veer. Ook de geloofsblijdschap van evangelischen en het gebed om een opwekking kunnen in zo'n ontmoeting worden ingebracht.

=
De predikant weet ook dat de verhouding reformatorisch en evangelisch niet altijd optimaal is. Hij noemt trefwoorden als "verwijdering" en "voordeel". De verschillen wil hij niet verdoezelen. Maar voor hem staat toch bovenaan de vele 'dwarsverbindingen die we gemeenschappelijk hebben, als het bijvoorbeeld gaat over de nadruk op wedergeboorte, de persoonlijke geloofsbeleving en de liefde tot Gods Woord als onfeilbaar Woord voor iedereen'. Daarom zal er 'gepraat en gebeden moeten worden, bij een open Bijbel. In alle ootmoed'.

Houding

Volgens de voormalige EO-voorzitter kan de nood van de tijd christenen naar elkaar drijven. 'De afgelopen jaren konden reformatorischen en evangelischen betrekkelijk 'comfortabel' gescheiden van elkaar optrekken. Wie weet of we niet door wat voor nood ook naar elkaar toe zullen worden gedreven', zo schrijft hij.

De EO stimuleert heel nadrukkelijk de ontmoeting tussen reformatorischen en evangelischen. Hard werkt de omroep aan wederzijdse herkenning. In het programmablade *Visie* schreef EO-directeur Arjan Lock, opgegroeid in de Gereformeerde Gemeenten, dat hij naar de jaarlijkse Pinkster Opwekkingsconferentie zou gaan. Hij hoopte dat hij met een onbevengene houding zou gaan. Die houding is volgens hem nodig om 'de Geest Zijn werk te laten doen'. Het gaat hem ook niet om 'onze waarheden, niet onze wegen voeren de boventoon; het draait om Jezus'.

Voor ds. Van der Veer is evangelisch niet in de eerste plaats een bepaalde stroming binnen christelijk Nederland, maar een manier van denken, een levenshouding. Zelf is hij christelijk gereformeerd predikant, maar hij voelt zichzelf net zo goed evangelisch. Deze evangelische houding treft ds. Van der Veer zo langzamerhand in alle kerken aan.

Het streven van de predikant zorgt ervoor dat hij blij is met elke poging om de afstand tussen reformatorisch en evangelisch te verkleinen. Hij toonde

zich daarom 'heel blij' met het boekje "Vijf olifanten in een porseleinkast" van prof. W.J. Ouweneel (uitg. Medema, Heerenveen). In dit boekje behandelt Ouweneel vijf onderwerpen waarover verschil van mening bestaat onder christenen. Twee onderwerpen, de doop en de gaven van de Heilige Geest, hebben alles te maken met de evangelische beweging. Bij elk onderwerp beschrijft de evangelische voorman de standpunten van beide partijen, voorstanders en tegenstanders. Doel is om begrip voor elkaar te kweken en zo naar elkaar toe te groeien.

Enthousiasme

Over het boekje van Ouweneel gaat het in een volgend artikel. Nu letten we nog op het enthousiasme waarmee ds. Van der Veer de uitgave begroette. Dat blijkt tenminste uit zijn voorwoord. Daarin legt hij nog eens uit wat hij met de "oecumene van het hart" bedoelt, namelijk eenheid rond het hart van het Evangelie. Hij hoopt 'van ganser harte' dat de verschillen rond bijvoorbeeld kinderdoop en volwassendoop kleiner worden. Vanuit de "oecumene van het hart" kunnen we anders omgaan met verschillen, zo vindt hij. Je kunt 'waardering en begrip' krijgen voor bijvoorbeeld een

Is er ruimte voor een prediking waarin Wet en Evangelie in zijn diepte doorklinken, waar Adam en Christus niet alleen worden genoemd, maar ook werkelijk functioneren?

baptist, als je leest hoe hij zijn mening op de Bijbel baseert.

Naar elkaar luisteren en elkaar beter begrijpen zijn de kernwoorden van ds. Van der Veer. Wie zou daar niet mee instemmen? Onenigheid binnen kerken heeft nogal eens te maken met vooroordelen en slecht luisteren. De mening van de ander moet precies overeenkomen met mijn visie, anders zit de ander al snel fout. Op die manier is toenadering natuurlijk heel moeilijk.

Het kan dus geen kwaad om ons te verdiepen in de standpunten van anderen, ook als we deze opvatting uiteindelijk moeten bestrijden. De Dordtse Synode kwam niet zomaar

tot de verwerping van de dwalingen van de remonstranten. Grondig waren hun geschriften onderzocht en even grondig weerlegd.

Eenheid

Een 'verwerping van dwalingen' lijkt echter niet de bedoeling te zijn van de "oecumene van het hart". Dat is opvallend. Vriendelijkheid staat voorop, wederzijds begrip voert de boventoon. Hoe komt dat? Er is een diepere eenheid, zo luidt het antwoord van ds. Van der Veer en velen met hem. Of, om het met een opwekkingslied te vertolken: "Samen in de naam van Jezus, heffen wij een lofzang aan, want de Geest spreekt alle talen en doet ons elkaar verstaan".

Deze geest is de voedingsbodem voor de "oecumene van het hart". 'We erkennen Jezus Christus als de ene Weg, De Waarheid en het Leven', zo verwoordt ds. Van der Veer. Wie zou daar nog iets van durven zeggen?

Blikveld

En toch, als ik me niet vergis herkennen veel reformatorische christenen zich meer in een evangelische boodschap dan dat evangelische christenen een schriftuurlijk-bevindelijke prediking beminnen. Mij bekruipt het gevoel dat de prediking zoals die de Gereformeerde Gemeenten vanouds heeft gestempeld totaal buiten het blikveld valt van de "oecumene van het hart". Onder meer behoudende evangelischen is er een open oor voor wat de puriteinen hebben nagelaten. Maar waarom citeren evangelische voorgangers of auteurs nooit uit een preek van Hellenbroek, Smijtegelt, Comrie of Van der Groe? De hele Nadere Reformatie is bij verreweg de meeste evangelischen een totaal onbekend terrein. Is dat een accentverschil of krijgt de prediking een ander stempel als uit andere bronnen wordt geput?

Is er ruimte voor een prediking waarin Wet en Evangelie in zijn diepte doorklinken, waar Adam en Christus niet alleen worden genoemd, maar ook werkelijk functioneren, waar de verlorenheid van de mens wordt verklaard, alsmede het wonder van Gods welbehagen voor opstandige Adamskinderen? Of wordt de "oecumene van het hart" juist mogelijk wanneer deze klanken gaan ontbreken?

(wordt vervolgd)

Middelburg,

ds. J.M.D. de Heer

De les van de Vroege kerk

Werfkracht

De kerk groeide als kool. Waar kwam in die eerste eeuwen die werfkracht vandaan? De levenswandel van christenen en hun persoonlijk getuigenis bij hun sterven hadden grote evangeliserende werfkracht. Het gebeurde dat een openbare terechtstelling voor de Romeinen niet gunstig uitpakte, omdat het lijdzame en onbuigzame karakter van christenen zoveel respect afdwong. Dat zette onder andere Justinus en Tertullianus op het spoor van het christendom.

Was de groei van de vroege kerk tegen de verdrukking in, geworteld in goede organisatie, of overtuigende theologie? Neen. Die structuren waren nog niet uitgekristalliseerd. Wat was dan het geheim van het getuigenis via de individuele levenswandel? De opgestane Heere, de Zaligmaker, was voor velen in die eerste eeuwen meer dan slechts een Naam. Hij was levende werkelijkheid.

De door het geloof ervaren nabijheid van de Zaligmaker vormde de bron God lief te hebben boven alles en in het dagelijks leven de naaste als zichzelf. Zo kon Dionysius van Alexandrië (ca. 200-265) over de christelijke liefdadigheid schrijven: 'De meesten van onze broeders bezochten zonder voorzorgen zieken en verzorgden hen prima als dienaren en helpers in Christus. Zij werden door anderen

met ziekte besmet, kregen die en leden eraan zonder te klagen'. Heidenen deden zoiets niet.

Was er sprake van rally's (massale bijeenkomsten waarop mensen 'hun leven aan Jezus kunnen geven'), en de daarop volgende massale bekeringen? Er zijn auteurs die dat beweren. De Amerikaanse historicus R. MacMullen spreekt in zijn "Christianizing the Roman Empire" (1984), de mening uit dat bij een snelle groei van het christendom vast sprake geweest moet zijn van massabekeringen. Anderen weerspreken dat, overtuigend. Soms komen daarbij overigens merkwaardige 'bewijzen' ter sprake. De Amerikaanse socioloog R. Stark betoogt bij voorbeeld in "De eerste eeuwen" (1998), dat de snelle groei van een sekte als de "Latter Day Saints" (de mormonen), aantoont dat ook het aantal christenen in de eerste eeuwen snel kon groeien. Ook bij de mormonen is geen sprake van massale bekeringen.

De vroege kerk kende niet alle reformatorische organisaties die in Nederland na de Tweede Wereldoorlog zijn ontstaan. Deputaatschappen en reformatorische scholen bestonden niet. Er was geen christelijke of goed gereformeerde partij om bij verkiezingen - als daar al sprake van was - op te stemmen. Van evangelisatiecommissies was geen sprake. En de mensen waren niet in staat via media kennis

te nemen van wat er elders in de kerk gebeurde.

Ook zonder dat alles bleef de kerk staande. Ondanks het geweld van het heidendom.

Gemeenschap

Dat zorgde enerzijds voor nogal wat verwarring. Maar hoewel die organisaties ontbraken, was er toch - niet altijd, maar ook niet zelden - sprake van de gemeenschap der heiligen. Er was sprake van innerlijke kracht bij de gelovigen. En van gemeenschap met God door Christus. En met elkaar. In seculiere zin had het Griekse woord "koinônia" betrekking op de juridische band van het huwelijk, of van een zakelijke firma. Maar in bijbelse zin: deel hebben in iets of aan iets of in of aan iemand. En dat gold Christus en de oprecht gelovige christenen. De gemeenschap had beperkingen. Want eerlijk is eerlijk: er bestond onder christenen ook in de eerste eeuwen al verdeeldheid. Verschil van mening op z'n minst. Bijvoorbeeld over de vraag of vluchten voor vervolging legitiem was.

Tertullianus kon op een gegeven ogenblik schrijven: 'Wij vervullen de steden, de kastelen, de eilanden, de vrijsteden, de vlekken, zelfs de legerkampen, de volksafdelingen, de onderafdelingen, het paleis van de keizer, de senaat, het forum; wij laten u slechts uw tempels over'.

Ondanks alle onplezierige dingen, onrechtzinnigheid, onenigheid, brandde er een vuur. Dat vuur, van de Heilige Geest - hoewel er ook in die tijd vreemd vuur was - oefende een grote aantrekkingskracht uit. Het leven van de christenen vormde een getuigenis voor de heidenen.

Uitbreiding

De kerk was aanvankelijk weinig georganiseerd en gestructureerd. Het was niet gemakkelijk doeltreffend en eensgezind op te treden! Mensen die Jezus Christus beleden, of zeiden te belijden, dachten in de eerste eeuwen nog niet zo vanzelfsprekend eenstemmig over de leer. De grens tussen ketteren en rechtzinnigen was in die eerste tijd van de Vroege kerk nog verre van afgebakend. Mede daardoor kregen ketterse stromingen de kans wijd om zich heen te grijpen. De noodzaak van effectief handelen bevorderde trouwens het min of meer rechtzinnig, eenhoofdige episcopaat. En soms hebben predikers Jezus Christus onder een deksel verkondigd.

Maar het christendom, met alles wat

Tertullianus kon op een gegeven ogenblik schrijven: "Wij vervullen de steden... wij laten u slechts uw tempels over." Maar eeuwen later fungeert nu deze vroegere kerk in de stad Urfa, het vroegere Edessa, als moskee.

- om zo te zeggen - erop en eraan hing, raakte over grote delen van de toenmalig bekende wereld verspreid en breidde zich uit. Aan het eind van de eerste eeuw tot in Azië, Europa en Afrika. De apologete Tertullianus kon een eeuw na de dood van Polycarpus schrijven: 'Een zaad is het bloed der Christenen'.

Er is veel over getwist hoe talrijk het aantal martelaren is geweest. Betrouwbare totaalcijfers kunnen niet bij benadering worden gegeven. Het staat vast dat er onder de laatste grote vervolgingen zeer velen omkwamen. Soms hadden massaterechtstellingen plaats. Maar niet slechts de levenswandel van de leden en hun persoon-

lijk getuigenis droegen een onbevatelijke evangeliserende werfkracht in zich. De opgestane Heere, de nieuwe Kurios, was meer dan slechts een verhaal. Hij was nog levende werkelijkheid in de Vroege kerk.

(slot volgt)

Kampen,

G. Roos

Even maar...

Re-creatie

Ook onze taal verwereldlijkt. Dat wil zeggen: komt steeds losser te staan van God en de Heilige Schrift. U weet dat *creatie* schepping betekent en *re-creatie* dus herschepping. Bij het eerste denken we nu echter aan de creatie van een modeontwerper en bij het tweede aan dat wat in deze weken op gang komt. Een woord, dat in de komende weken vaak wordt gebezigd voor: op vakantie gaan, reizen en trekken, op adem komen. Terwijl *schepping* een bijbelse inhoud heeft: het uit niet voortbrengen in zes dagen van al het geschapene door de Almachtige. En *herscheping* de bijbelse inhoud heeft van: het nieuwe levensbeginsel dat in Christus Jezus is. Opmerkelijk eigenlijk dat deze twee bijbelse begrippen ook onder ons zo'n wereldse lading hebben gekregen.

Over re-creatie gesproken... Wat hebben onze vakantiepraktijken eigenlijk nog met herschepping te maken? Een nieuw begin uit God? Het leven der genade, dat in de verzoende betrekking met God in de vreze des Heeren wandelt. Dát is immers ware herschepping, re-creatie, en het andere niet. Voor deze herschepping hebben we drie zaken nodig: het Woord, de rust(dag) en de Geest.

Nu, hoe is het met dit Woord, elke dag? Nu u thuis bent of blijft. Of als u elders vertoeft. Wat is de *plaats* van dit toebetrouwde Godswoord in uw gewone dagelijkse leven? Heeft het in de morgen en in de avond een vaste plaats? Hoe is

het met het werkelijke *gezag* van dit Woord? Laat u zich werkelijk gezeggen in leer en leven: in uw levensopvatting en levensopenbaring? Ook bij passages die ons minder 'liggen', die niet meer in onze tijd zouden passen? Hoe is het gesteld met het innerlijke *beslag* van het Woord? Het diepe besef, dat het de absolute waarheid is voor tijd en eeuwigheid? Weet u vooral van de levendmakende *kracht* van dit enige middel tot herschepping? Door de toepassende bediening van de Heilige Geest. Want zo wordt herschepping gewerkt, totaal en radicaal. Echte re-creatie dus. Onderzoek toch wat nu precies de plaats, het gezag, het beslag en de kracht van dit herscheppende Woord in uw leven inhoudt.

Voor deze re-creatie hebben we rust nodig: stilgemaakt te worden, om stilgezet te worden. Deze rust hoeven we niet elders te zoeken. Want als je die niet in je eigen woning kent, in de dagelijkse omgeving, zul je die rust nergens vinden. Ons hart is immers zo onrustig! Hoe is het met de rust tot stille overdenking? Zou nu van de 24 uur, die de Heere ons elke dag geeft, 's morgens vijf minuten en 's avonds vijf minuten te veel gevraagd zijn? Om na te denken over de eeuwigheid, om tot God te bidden, om een paar verzen van Zijn Woord te lezen? Want het spreken *van* God en het spreken *tot* God horen bij elkaar, als het gaat om re-creatie. Als het gaat om ware rust. Ook tot rust van ons geweten bij wat we die dag wel of niet doen. Wezenlijk voor deze rust is de ze-

gen van de rustdag. Hoe besteden we die thuis? En hoe wanneer we elders vertoeven? Want als de rustdag het kind van de rekening wordt, kunt u er zeker van zijn, dat de Geest niet werkt, zelfs uitgeblust wordt. In Zijn algemene werkingen tegengestaan. En door Gods kinderen zo bedreefd wordt. Er kan nooit zegen rusten op een levensopenbaring die de rustdag niet eert. Ook niet incidenteel, 'normaal doen we dat niet...' Nu, dan doet u het in de vakantie ook niet. Dat kan op geen enkele wijze recreërend zijn.

Want de Geest werkt alleen door het Woord. De Geest wijkt als we tegen ons geweten in gaan, de zonde proberen goed te praten. Daarbij werkt de Geest bijzonder op Gods dag. Rustdag kwijt, alle rust kwijt. De Geest wijkt als het leven langzaam maar zeker verwereldlijkt. Als we de rustdag kwijt zijn, hebben we nooit rust meer! Dat geldt ook tijdens de vakantie. Het begint natuurlijk al thuis: en wat je thuis niet doet, doe je in de vakantie ook niet. Wanneer u thuis geen rust hebt bij en voor het Woord, dan elders ook niet. Geen recreatie dus. Wanneer u thuis geen rust zoekt in het gebed, zullen verre reizen u ook niet baten.

Kom, jong en oud: dit is de weg, wandelt in dezelve en ge zult rust vinden voor uw ziel!

En om dat laatste gaat het me echt. Echte re-creatie gun ik u zo. Zó van harte een goede vakantie-tijd toegewenst, thuis of elders.

v.a.

Een overblijfsel

Het was een bijzondere dag gisteren voor de kleine groep in Lansing (voorheen South Holland). Die avond zouden de ambten opnieuw worden ingesteld, nadat ze vele jaren als afdeling onder de moederkerk in Grand Rapids, (Beckwith Avenue) hadden gefunctioneerd.

Na vele jaren: het was immers 52 jaar geleden dat de laatste ouderling, en zelfs 62 jaar geleden dat de laatste diaken had gediend.

Al die jaren daarna was het niet meer mogelijk geweest de ambten te vervullen, zodat vanuit Grand Rapids, op zo'n 250 km afstand, voor zover mogelijk, ambtelijke zorg werd gegeven. De oudste gemeente van ons kerkverband hier, was bijna teniet gegaan. In de vijftiger jaren waren er slechts drie en tenslotte maar twee leden overgebleven.

Ds. W.C. Lamain heeft vanuit Grand Rapids de kleine kudde heel trouw geholpen en ging er in ieder geval buiten de wintertijd gewoonlijk iedere maand voor. Dan waren er behalve genoemde leden natuurlijk nog wel wat meer hoorders, vaak wel veertig, of zelfs iets meer, maar toch vreesde hijzelf ook soms dat het kleine kerkje wel eens spoedig gesloten zou moeten worden.

Toch is dat nooit gebeurd. De enige predikant die South Holland ooit gehad heeft, ds. E. L. Meinders, had in zijn latere jaren ook maar een kleine kudde meer en werd vaak door vrees besprongen dat die teniet zou gaan. Zijn Godvrezende vrouw bemoedigde hem. De Heere had haar een belofte gegeven. Zoals in Ezechiël 6:4 gesproken wordt van een overblijfsel dat de Heere zou laten, mocht zij vast geloven dat er ook in South Holland een overblijfsel gelaten zou worden. En wat de Heere belooft, doet Hij ook. Al wordt Zijn eigen werk wel beproefd.

Verwondering

Zo heeft het er ook vaak op geleken dat er van die belofte niets terecht zou komen.

Werkt de Heere niet vaak zo? Opdat

Zijn kinderen zich verwonderen zullen? En bij echte verwondering kom je in het stof terecht van aanbidding. Misschien mocht er gisteravond toch ook iets van verwondering zijn.

Na jaren van een zeer kwijnend bestaan gehad te hebben, is de gemeente in de tachtiger jaren weer wat gaan groeien. Ambtsdragers waren er echter niet. En het leek er ook niet op dat die er spoedig zouden komen. Maar als de Heere werkt, neigt Hij ook de harten. De nood van het ongeorganiseerde kerkelijke leven werd in gezinnen met nogal wat opgroeiende kinderen steeds meer gevoeld en er kwam een uitzien bij sommigen dat daar nog eens een oplossing voor zou mogen komen.

Ambtelijke zorg en toezicht vanuit de moedergemeente kon, vanwege de grote afstand, maar moeilijk verwezenlijkt worden. Al deden de ambtsdragers van Beckwith wat ze konden.

'Maar Ik zal in het midden van u doen overblijven een arm en ellendig volk, die zullen op de Naam des HEEREN betrouwen.'

Zefanja 3:12

Ook werd de kleine kudde door reizende en trekkende broeders niet vergeten, en wat er voer je de blijdschap en erkentelijkheid als je er eens in een avonddienst, of ook wel op een zondag, mocht voorgaan. Maar toch, tenzij je een ambtsdrager bij je had, bijvoorbeeld uit eigen gemeente, een ambtelijke dienst was het niet. Bij een doopsbediening moest je er wel voor zorgen dat er een ouderling meekwam.

De Heere wil dat ook in Zijn huis alle dingen met eerbied en orde zullen geschieden. En dan moet er ook ambtelijk toezicht zijn. Maar het bekleden van een ambt is zo'n hoge zaak. Wie is er toch toe bekwaam? Die onmogelijkheid werd ook in de kleine kudde

van Lansing terdege ervaren. En al moeten de ambten, als het enigszins kan, vervuld worden, mensenwerk zal nooit tot welzijn van een gemeente zijn, en daar wordt God ook niet in verheerlijkt. Alleen Zijn eigen werk wordt bekroond. O, laat toch dat werk ook in onze donkere en gevaarlijke tijd mogen blijken. De Heere hoort het gebed van een arm, ellendig en nooddruftig volk. Dat is Zijn overblijfsel, ook nu. En daar zijn nog beloften voor.

Van God begeerd

Nee, waarde en verdienste was er ook in Sion niet. Toch heeft de Heere dat Sion willen verkiezen. Dat was vrije gunst alleen. Daar sprak die oude christin van tijdens het eerste bezoek dat we ooit aan Lansing, toen nog South Holland, brachten. Dat zal in de zomer van 1985 geweest zijn. De meer dan 100-jarige mocht iets van Gods bemoeienissen in haar leven vertellen. En vol verwondering besloot ze, natuurlijk in het Engels, met: Waarom ik? Of: Waarom was het op mij gemunt? zoals de Heere ieder van Zijn kinderen iets van verwondering over Zijn welbehagen zal leren.

Vlakbij Lansing ligt de miljoenenstad Chicago, waar nog wel wat godsdienstigheid is, maar waar zovelen niet weten dat ze verloren liggen in zonde en schuld, onder Gods rechtvaardige toorn. Waarvan je je afvraagt: Zouden er nog zijn die iets verstaan van de tekst die ds. J.B. Zippro had gekozen voor deze speciale dienst, waarin hij zou voorgaan. Hoe dat zo kwam?

Op onze voorjaarsvergadering van classis Mid West, lag het verzoek, vanuit Lansing via de moedergemeente ter tafel gebracht, of een onderzoek naar de mogelijkheid van het weer instellen van de ambten kon plaatshebben. De classis gaf met algemene stemmen toestemming.

In mei j.l. vergaderde ds. Zippro, met een ouderling van Beckwith, met de manslidmaten van Lansing. Ik mocht er als door de classis afgevaardigde ook bij zijn.

Tot onze verwondering gaf de Heere dat er twee ouderlingen en een diaken verkozen mochten worden, die geen vrijmoedigheid hadden hiervoor te bedanken.

Ja, die tekst was gisteren wel heel gepast. Het was Psalm 132:13-16: 'Want de HEERE heeft Sion verkoren. Hij heeft het begeerd tot Zijn woonplaats, zeggende: Dit is Mijn rust tot in eeuwigheid, hier zal Ik wonen, want Ik heb ze begeerd. Ik zal haar kost rij-

kelijk zegenen, haar nooddruftigen zal Ik met brood verzadigen. En haar priesters zal Ik met heil bekleden, en haar gunstgenoten zullen zeer juichen'.

O, wonderlijk bemoedigend woord voor nooddruftigen. Voor hongrigen die opgaan naar Gods huis, soms bedelend om een kruimel van de tafel, voor een hondeke.

De trouw van de Heere

Het was laat toen we naar huis gingen. Lansing ligt in de staat Illinois, waar het een uur vroeger is dan in Michigan. Maar we reden naar huis met een indruk van de trouw van de Heere, Die Zijn Woord waar maakt, dwars door de onmogelijkheden heen. Wat Hij ooit beloofd heeft zal bestaan, ook al zeggen de spotters: 'Waar is nu God op Wie ge bouwde?'

Een overblijfsel gelaten. Ook in onze tijd. Een overblijfsel naar de verkiezing van Zijn genade. Het overblijfsel zoals in Zefanja 3:12: 'Maar Ik zal in

het midden van u doen overblijven een arm en ellendig volk, die zullen op de Naam des HEEREN betrouwen'. Mocht er in Lansing, maar ook onder ons, zo'n overblijfsel gevonden worden.

Een volk van kreupelen, ontkracht in zichzelf, van onbekwame ambtsdragers ook, die van het gegevene moeten leven.

Diezelfde avond, na kerktijd, werd een baby in deze kleine gemeente, in een ziekenhuis nabij Chicago, geboren. Verheugd deelde de oma het me deze morgen mee. Er was nieuw leven, afhankelijk en teer.

Wat zou het groot zijn als ook "het overblijfsel" geestelijk zou worden uitgebreid met nieuw leven, en er in Sion geboren werden. In de veelheid van de onderdanen is toch des Konings heerlijkheid. De Koning Die het zo waard is, gediend te worden. Ook door onze jeugd en kinderen.

Grand Rapids,

ds. C. Vogelaar

voorstander van zijn om 's zondags onnodig heen en weer te rijden. Daarnaast vond men het te belastend voor de kinderen om na een kerkdienst van anderhalf uur direct naar de zondagsschool te gaan. Om die redenen is toen voor de zaterdagmorgen gekozen'.

Momenteel bezoeken zo'n 60 kinderen van vier tot tien jaar de zondagsschool. 'Aanvankelijk kwamen ook de elf- en twaalfjarigen uit de gemeente naar de zondagsschool, maar omdat zij ook catechisatie kregen en de beschikbare zaalruimte te beperkt was, hebben we de leeftijdsgrens verlaagd. Gelukkig onderschrijven de meeste ouders het nut en de noodzaak van ons werk en bestaat er breed draagvlak voor in de gemeente. Voor ons als bestuur en voor de leidinggevenden is dat een enorme steun in de rug'.

De leerlingen zijn over drie groepen verdeeld: de vier- en vijfjarigen, de zes- en zevenjarigen en de acht-, negen- en tienjarigen. Deze indeling maakt het mogelijk om onderwijs op maat te geven. Omdat het kerkgebouw slechts één vergaderzaal heeft, is het wel eens worstelen met de ruimte. Zo vergadert de jongste groep in de keuken, zit de middelste groep in de hal van de kerk en komen de oudsten in de vergaderzaal bijeen. Overigens zet de jeugdvereniging iedere vrijdagavond de stoelen gereed. De leiding bestaat op dit moment uit acht personen: zes vrouwen en twee mannen. Eén van hen is werkzaam in het onderwijs. Alle anderen hebben een reguliere baan of zijn huisvrouw. Daarnaast is er in de jongste groep een helpster aanwezig om allerlei hand- en spandiensten te verrichten. Met dit aantal kunnen we redelijk uit de voeten en zijn de meeste vertellers maar één keer in de drie weken aan de beurt. Dat is ook vol te houden, want het vergt heel wat tijd en energie van hen. Sommigen zijn echt meerdere avonden met de voorbereiding bezig en schrijven hun verhaal helemaal uit. Anderen hebben genoeg aan een schets, maar in beide gevallen is er sprake van een grote betrokkenheid. In de loop der jaren heeft Versluis al heel wat vertellers zien komen en gaan. 'Hoewel we beslist niet mogen klagen en er een goede onderlinge band bestaat, vertrekt er soms iemand naar elders of gaat er iemand studeren. Die ben je dan kwijt. Ook gebeurt het wel dat moeders het zondagsschoolwerk niet meer kunnen combineren met het werk in hun gezin en er dan mee stoppen. Uiteraard

WERKEN VOOR DE KERK

4

De zondagsschool

'We willen de kinderen graag iets meegeven voor hun leven, hen de boodschap van Gods Woord aan het hart leggen.' J. Versluis, secretaris van zondagsschool 'Daniël' uit Stolwijk, heeft het doel van het zondagsschoolwerk helder voor ogen. 'Hoewel ons werk misschien maar gering is, hoeft dat de Heere niet in de weg te staan. Als Hij in de vertellingen meekomt en Zijn Geest aan het Woord paart, gebeuren er wonderen. Ook in 2012.'

De zondagsschool in Stolwijk bestaat nog maar sinds 1990. 'Van oudsher bezocht een aantal kinderen uit Stolwijk de hervormde zondagsschool. Toen ds. C.A. van Dieren zich in 1988 echter aan de gemeente verbond, voelde hij al spoedig de noodzaak een eigen zondagsschool op te richten. Het merendeel van de kinderen uit de gemeente bezoekt namelijk een 'gewone' christelijke school. Om hen wat meer geestelijke bagage mee te

In het kerkelijke leven valt de nadruk doorgaans op de predikant en de kerkenraad. Naar buiten toe vormen zij veelal het gezicht van de kerkelijke gemeente. Er zijn ook anderen die belangrijk werk doen in het gemeente-zijn. In enkele afleveringen staan we daarbij stil. Deze week: de zondagsschool.

geven en van jongs af aan vertrouwd te maken met de Statenvertaling en de psalmberijming van 1773 heeft hij er op aangedrongen een zondagsschool te stichten. Dat is ook gebeurd. Het aardige was, dat zijn vrouw tot de eerste leidsters behoorde. Vanuit de pastorie werd er dus daadwerkelijk invulling aan gegeven'.

Opmerkelijk is dat de 'zondagsschool' 's zaterdagmorgens van negen tot tien uur bijeenkomt. 'Dat is van meet af aan zo geweest. Het heeft er onder meer mee te maken dat we er geen

Kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente Stolwijk.

hebben we daar begrip voor. Als bestuur gaan we dan op zoek naar nieuwe leidinggevendenden. Hoewel dit niet altijd meevalt, hebben we gelukkig steeds weer mensen bereid gevonden dit werk op zich te nemen'.

In principe komt de zondagsschool iedere week bijeen. Het seizoen begint meestal in de loop van augustus en eindigt begin juni. Tijdens de schoolvakanties wordt er geen zondagsschool gehouden. Voor de vertellingen wordt dankbaar gebruik gemaakt van de roosters en het boekje met aandachtspunten bij de vertellingen van de Bond van Zondagsscholen van onze gemeenten. 'Daar hebben we veel gemak van, temeer daar ze voorzien zijn van duidelijke lesschetsen. Bovendien sluiten ze aan bij het kerkelijk jaar en komen ook de wat minder bekende Bijbelgedeelten aan de orde. Verder is er prachtig beloningsmateriaal van de GBS beschikbaar'.

Hoogtepunten in het zondagsschoolwerk zijn de gezamenlijke jaaropening en -sluiting en de kerstavond. 'In juni nemen we in aanwezigheid van hun ouders afscheid van de oudste leerlingen. Zij ontvangen daarbij een Bijbel en een getuigschrift. De andere kinderen mogen die dag een bouwplaat of iets dergelijks uitzoeken. De kerstavond houden we altijd in de kerk en wordt heel druk bezocht. Naast de kerstvertelling wordt er veel gezongen, worden er teksten opgezegd en wordt er een vrije vertelling gehouden. Verder krijgen de leerlingen altijd een boek en een doosje met fruit en snoep'.

Een ander belangrijk moment vormt de jaarvergadering van de Bond van Zondagsscholen. 'Wij proberen daar

altijd met enkele personen naar toe te gaan en ervaren deze vergaderingen als uiterst waardevol, temeer daar er een stukje toerusting wordt gegeven'. Om alles te kunnen bekostigen, wordt er een wekelijkse vrijwillige bijdrage van de kinderen gevraagd. Daar is nog nooit een wanklank over gehoord en tot nu toe hebben we onszelf altijd kunnen bedruipen, zij het dat er op de kerstavond wel een collecte wordt gehouden. Overigens leggen we wat de financiën betreft ieder jaar verantwoording af aan de kerkenraad.

In Stolwijk is bewust gekozen voor een scheiding tussen bestuur en leidinggevendenden. 'Als bestuur stippen we het beleid uit en bewaken we de voortgang. De uitvoering hebben we echter in handen gegeven van de

leidinggevendenden. Een uitzondering op deze regel vormt de voorzitter, die naast het vervullen van zijn bestuurlijke taak ook als vaste verteller fungeert. In zijn geval gaat dat echter prima samen'.

Naast de jaarlijkse overlegmomenten met de leidinggevendenden is het bestuur ook betrokken bij een stuk bezinning. 'In het verleden hebben we wel eens een bezinningsavond belegd over de inhoud van de toepassing en de wijze waarop het werk van Christus in de vertellingen naar voren gebracht kan worden. Dat was heel nuttig. Omdat dergelijke thema's echter ook op de jaarvergadering van de Bond van Zondagsscholen aan de orde worden gesteld, beleggen wij de laatste jaren geen aparte avonden meer. Dat wil echter niet zeggen dat we dergelijke zaken niet met de leidinggevendenden bespreken. Integendeel, daar hebben we in onze septembervergadering inhoudelijke gesprekken over'.

Hoewel Versluis slechts zelden zelf vertelt, voelt hij zich nauw bij het wel en wee van de zondagsschool en de kinderen betrokken. 'Als bestuur wonen we met enige regelmaat een les bij in een van de groepen. Het is prachtig om te zien hoe de leidinggevendenden invulling geven aan hun taak. Om hen daarbij vanuit het bestuur wat te ondersteunen, is dankbaar werk. Wat dat betreft heb ik een taak in de gemeente gekregen die echt bij me past'.

Krabbendijke,

J.P. Sinke

BOEKENNIEUWS

**"Leer de Bijbel kennen",
G. Baan; uitg. Den Hertog,
Houten; 978 90 331 2346 7;
79 blz.; € 9,50**

De Bijbel (gaan) lezen is voor veel mensen een grote stap. Zelfs als we erbij opgegroeid zijn. Dit boekje wil een handreiking zijn voor mensen buiten, maar ook binnen de kerk. Het bevat vijf hoofdstukken

en is eenvoudig van opzet. Ieder hoofdstuk eindigt met een korte samenvatting. Mede door de vele kaders, foto's en illustraties is het een prettig leesbaar boekje. Hoofdstuk één behandelt het ontstaan, de inhoud en het unieke van de Bijbel. Tevens wordt het belang van Bijbel lezen voorgehouden. In hoofdstuk twee wordt gesproken over de oorsprong van alle dingen, zowel van de schepping als van

de zonde. Ook wordt de rode draad met betrekking tot Gods handelen in de vervulling van de belofte van de komende Messias duidelijk aangewezen, hoe God door de aartsvaders en het volk Israël zorgt voor de vervulling van Zijn belofte. Hoofdstuk drie gaat over het leven van de Heere Jezus, aan de hand van de vier Evangeliën. Zijn komen in de wereld, Zijn leven op aarde en Zijn werk als Verlosser vormen de leidraad van dit hoofdstuk. Uitgelegd wordt waarom Jezus God én mens was. Ook wordt gewezen op Zijn wederkomst. Nadat in hoofdstuk vier door middel van het boek Handelingen de voortgang van het Evangelie is nagegaan en het leven van de christelijke kerk is toegelicht aan de hand van de Brieven in de Bijbel, eindigt het hoofdstuk met een gedeelte over de eindtijd. Ernstig wordt gewezen op de tijden die komen gaan. Ook wordt gewezen op de zaligheid die wacht voor Gods Kerk. Het boekje sluit in hoofdstuk vijf af met enige uitleg over de kern van het christelijk geloof. Dit wordt gedaan aan de hand van de gelijkenis van de verloren zoon. Na een verklaring van de Bijbelteksten worden de kernbegrippen aangewezen en toegelicht. Daarna volgt de betekenis voor de mensen van toen maar ook van nu. Dit is een wat moeilijker hoofdstuk dat enige voorkennis vereist. "Leer de Bijbel kennen" is een leerzaam en bezinnend boekje met in een kort bestek veel informatie. Soms is er misschien zelfs wat te veel informatie, waardoor het wat aan duidelijkheid verliest. Soms vragen bepaalde begrippen enige voorkennis of extra uitleg. Het boekje nodigt de lezer zeker uit tot onderzoek van de Bijbel. En dat is nu juist ook de bedoeling. Daarom, van harte aanbevolen.

Merksem (België), A. van Setten

"Jonge Zangers" (deel 9 en 10);

Joh. Westerbeke;
uitg. Middelburg te Middelburg;
ISBN-nrs. 978-90-74557-27-6 en
978-90-74557-0-9; 140 blz. per deel;
prijs € 9,75 per deel
(excl. verzendkosten).

'Inmiddels mag het negende deeltje verschijnen van "Jonge Zangers". Toch kan het niet blijven duren, want aan alles komt een einde'. Aldus auteur Joh. Westerbeke van uitgeverij Middelburg te Middelburg. Dit negende deel werd toch nog vervolgd

met een tiende. 'Dit zal naar alle waarschijnlijkheid het laatste zijn', schrijft Westerbeke in zijn *Toelichting*. We hopen toch dat er toch nog meer delen mogen volgen in deze lezenswaardige serie. De auteur heeft in deze serie oude bekeringsverhalen van zeer jonge en wat oudere kinderen gebundeld. Ze zijn voorzien van toelichtingen, nadere gegevens, foto's en andere wetenswaardige zaken. In al deze verhalen lezen we hoe God ook kinderen bekeert en wederbarende genade schenkt. Het zijn geen 'optochtelijke' verhalen. Ook geen geschiedenissen waarin de mens in het middelpunt staat. Maar het eenzijdige Godswerk, waarin steeds weer wordt benadrukt dat het geloof een gave Gods is. De originele geschiedenissen zijn vroeger vaak in brochurevorm uitgegeven. We komen bekende namen tegen: Elisabeth Francina Rijnveld, Egbert de Goede, Geertruida Cornelia van Doorn, Jacob Semon. Ongetwijfeld staan zulke oude, dunne boekjes in de kast van veel van onze lezers. Maar er zijn ook onbekende verhalen opgenomen, zoals over Jan Verkamman, Geurt van Dee en Pietertje Gerarda van IJsseldijk. Jonge zangers, kinderen van nog geen twee en een half jaar oud, zoals het kindje van Rijnveld. Ds. M. Blok voorzag de originele uitgave over dit kindje van een 'woord vooraf', waarin hij o.a. schreef: 'in het vroeg gestorven kind vindt de lezer duidelijk het God verheerlijkende werk, van Zijn lof te bereiden tot zaligheid'. Wie stichtelijke uren met goede lectuur wil doorbrengen, leze deze beide bundels. Mogelijk zijn de eerder verschenen boekjes ook nog verkrijgbaar. 'Uit den mond der kinderens en der zuigelingen hebt Gij sterkte gegrondvest...; we kunnen de waarheid van deze woorden uit Psalm 8 in het leven en sterven van deze jonge zangers terugvinden. Voor de prijs hoeft niemand deze boeken te laten liggen.

Gouda, J. Mastenbroek

"Daar staan we voor";
P. Schalk (red);
uitg. De Banier, Apeldoorn;
ISBN 978 90 336 30675;
121 blz.; € 9,95

'Christenen moeten present zijn in de samenleving'. Deze terechte oproep is te lezen in een nieuwe uitgave in de serie "Weerwoord". Acht scribenten uit onze ach-

"Breuken maken kan elk mens, maar breuken bewenen is een geestelijk werk, een werk des Geestes, en breuken helen is Christus' werk, want dat kan Hij alleen"

Ds. Joh. van der Poel

terban, onder wie een tweetal predikanten, die volop present zijn in het maatschappelijk debat, werken de oproep uit. Dit doen zij aan de hand van een aantal thema's: emancipatie, leven en dood, seksualiteit, zondag en onderwijs. De thema's zijn bedoeld voor toerusting vanuit de Bijbelse norm. Jammer is dat ze per thema verschillend zijn uitgewerkt en geconcretiseerd, van beschrijvend (leven en dood) tot een concrete handreiking (zondag). Het boekje had hierin meer uniformiteit moeten krijgen, wat de bruikbaarheid in het pareren van kritische vragen uit onze seculiere samenleving had versterkt. Realistisch is de kritische spiegel die de christen wordt voorgehouden: zijn we wel gericht op de dingen die er echt toe doen; zijn onze daden wel in overeenstemming met onze woorden; kijken we niet teveel naar buiten en te weinig naar boven? Sterk is de analyse van de wisselwerking tussen de reformatorische zuil en de veranderende samenleving. De conclusie stemt tot nadenken: 'de wereld ziet wel een monument, maar geen licht'. Actuelere (en prikkelende!) thema's dan de bovengenoemde ontbreken niet: de grondrechten, imago en identiteit van de christen, de prille vrijheid van het moderne moederschap en de bepleite nieuwe emancipatiegolf voor kinderen, de sociale cultuur van de gereformeerde gezindte. Jammer dat deze thema's niet verder zijn uitgewerkt. Daarom graag het advies: een volgende uitgave van "Weerwoord". Present-zijn met het oog op de samenleving: ja, maar hoe, met wie, wanneer, en vooral met welke boodschap? Een drievoudige grondhouding komt aan de orde: afstand nemen, bewaren wat we ontvingen en getuigen. Een waardevolle eerste aanzet! (De titel van) het boekje is weliswaar wat ambitieuzer dan de inhoud. Maar als toerusting van christenen bij het dragen van verantwoordelijkheid in onze seculiere samenleving bijzonder waardevol en leerzaam. Aanbevolen!

Zwijndrecht, drs. J.N. van der Poel

Een stem uit het verleden

En alzo gingen wij naar Rome.

Handelingen 28:14

Nadat Paulus in Putéoli bij de broeders geweest is, gaat de reis naar Rome weer verder. De rest van de reis wordt niet per schip, maar over het land gemaakt. Langs de grote heirweg, de wereldberoemde Via Appia, gaat de stoet voort richting de keizerstad. Naarmate Paulus echter het doel van zijn reis nadert, komt er een beklemming in het hart van de apostel. Rome was nu al zo dichtbij en wat zou hem daar wachten?

Hij weet dat hij een geweldige vijand tegemoet gaat. Hij nadert het hol van het wrede beest. Hij is reeds gevangene. Hij draagt de ketenen van Rome. Nero speelt met mensenlevens. Hij heeft reeds zijn eigen moeder laten vermoorden. Zou hij dan een Jood sparen? Zou hij nog gelegenheid krijgen om de woorden des eeuwigen levens te prediken? Allerlei vragen en gedachten zijn er in het hart van Paulus als hij, temidden van een armzalige kudde gevangenen, omringd door de gehelmede soldaten, voortwandelt op de weg naar Rome.

Eindelijk bereiken ze de Appius markt. Deze markt was daar geopend ter ere van Appius Claydius, die in 311 begonnen was de via Appia aan te leggen. Het was een berucht vlek met een ruwe, gevaarlijke bevolking. En toch was dat verachtelijke plaatsje voor Paulus een voorportaal des hemels.

Waarschijnlijk had men in Rome vanuit Putéolie vernomen van Paulus' zaken, van zijn gevangenschap, van zijn reis, zijn schipbreuk, zijn wonderen op het eiland Melite. Daarom wordt er besloten een deputatie te zenden ter verwelcoming van de apostel. Deze ontmoeting is voor Paulus een verrassing. Vermoed van de dagreis heeft hij die broeders aangetroffen, die hem in de Naam des Heeren, als Zijn apostel, omhelzen en zichzelf en het hunne te zijner beschikking stellen. Gods trouwe zorg was groot voor de apostel. Hij gaf Paulus deze broeders tot een hand en een voet.

'k Zal in Uw goedheid mij verblijden;
Gij hebt mij aangezien,
En hulpe willen biën
In mijn verdrukking en mijn lijden;
Toen, in mijn zielsellende,
Uw aangezicht mij kende.

wijlen ds. W.C. Lamine

VAN DE REDACTIE

De Saambinder zal **niet** verschijnen op **2 augustus a.s.**

Gelieve hiervan goede nota te nemen, in het bijzonder met het oog op het aanleveren van opgaven inzake kerkdiensten, kerknieuws en andere berichten, die men geplaatst wenst te zien in het nummer van **26 juli a.s.**, dat dus voor **twee weken** geldt.

■ AFSCHEID DS. G. HOOGERLAND VAN KRUININGEN

Na een periode van 5 jaar en 6 maanden nam ds. G. Hoogerland afscheid van de gemeente Kruiningen. Op 27 juni bediende hij voor het laatst als eigen herder en leraar het Woord uit 2 Thess. 3:16: 'De Heere nu des vredes Zelf geve u vrede allen tijd in allerlei wijze. De Heere zij met u allen'.

Het thema was: 'Een afscheidsgroet aan een geliefde gemeente'. Hij stond stil bij:

1. Gods vrede toegewenst
2. Gods nabijheid toegewenst

1. Gods vrede toegewenst

In de tweede brief aan de Thessalonicensen schreef Paulus een nadere uitlegging van zijn eerste brief, waarin hij had geschreven over de wederkomst. Men had uit deze brief begrepen dat de wederkomst zeer nabij was. Hij wijst in de tweede brief op de dingen die eerst geschieden moeten, opdat zij niet werkeloos, maar arbeidzaam verwachten. Dat is wat dominee de afgelopen 5,5 jaar ook heeft geprobeerd te doen, door eerlijk de Waarheid neer te leggen in de gemeente. We denken bij dit Woord niet alleen aan deze vrede, maar ook aan de eeuwige vrede die is weggelegd voor degenen die Hem vrezen en ook aan de inwendige vrede die soms reeds bij aanvang mag worden ervaren. In de stilte der eeuwigheid heeft de Vrededorst voor degenen die in Zijn handpalmen zijn gegraveerd alle schuld op Zich genomen en de straf gedragen totdat Hij op Golgotha uitriep: 'Het is volbracht'. Is dat toegepast in ons leven in het uur der wedergeboorte? Is er een uitzien en verlangen? Of kunt u zeggen: Het heeft Hem behaagd Zijn Zoon in mij te openbaren? Dan is er een strijd tegen zonde, wereld en eigen vlees. Maar de Vrededorst heeft overwonnen en geeft Zijn volk de zegen. Dominee is overgebogen naar de ge-

KERKNIEUWS

■ PASTORIEZORGEN DS. W. HARINCK

Onze medebroeder heeft zorgen over zijn gezondheid gekregen. Aan een blindedarmontsteking werd gedacht. In het ziekenhuis werd dit vermoeden bevestigd en werd opname nodig geacht. Maandagnacht vond de operatie plaats waarbij de blindedarm is verwijderd. Gelukkig waren er geen complicaties. Ds.

W. Harinck kon in de loop van de vorige week, woensdag weer met zijn vrouw mee naar de pastorie in Moerkapelle, om daar verder aan te sterken. Er mag wel gezegd worden: 'Tot hertoe heeft de Heere geholpen'. Dat geve onze broeder en degenen die hem lief zijn moed voor de toekomst.

ds. C. Neele

meente van Stolwijk met de woorden: 'Ik heb nog andere schapen, die van deze stal niet zijn, deze moet ik ook toebrengen'. Nu moet deze kudde worden verlaten. Gemeente, zoek de vrede; jeugd, met je ouders, maar bovenal de geestelijke vrede, te allen tijd! Hoedt u voor de zonde. Gebed, broederlijke liefde en ootmoed zijn middelen om tegen de zonde te waken. Het is tot verwondering dat een liefdeband mag worden gevoeld.

2. Gods nabijheid toegewenst

Als Gods nabijheid mag worden ervaren door een levendgemaakte ziel, wordt de aarde tot een hemel. Niet in de hoogte, maar in de diepte wil Hij dat schenken. Vooral de laatste tijd heeft dominee mogen voelen dat er in de gemeente zijn die daar naar uitzien of dat mochten ervaren. De gunning is in het hart voor jong en oud. In het bijzonder de catechisanten wordt toegeroepen: Zoekt de Heere, terwijl Hij nabij is! De onderherder gaat, de Opperherder blijft. Hij zij de gemeente in genade nabij.

Vervolgens sprak dominee nog enkele woorden tot de verschillende genodigden, gemeente en basisschool in alle

geledingen, en tot zijn familie en gezin. Hij kan zeggen dat een nauwe band gevoeld mag worden met de gemeente. Daarna werd hij toegesproken door ds. C. van Krimpen namens Classis en P.S Zuid en burgemeester Huisman van de burgerlijke gemeente. Tenslotte wenste ouderling D.M. van de Vreede namens kerkenraad en gemeente zowel de dominee als de gemeente toe, de stem van de Herder te mogen volgen. Hij legt de vraag in het midden van de gemeente neer, wat de prediking van ds. Hoogerland ons heeft gedaan. Nadat hij nog een boodschap in dichtvorm heeft voorgelezen, vraagt hij de gemeente de dominee staande toe te zingen: Ps. 119:17. Daarna legde dominee Hoogerland de zegen op de gemeente.

Kerkenraad Geref. Gemeente
Kruiningen

■ MUTATIE KERKELIJK JAARBOEK 2012

Pag. 96, **DEPUTAATSCHAP KERKELIJKE
DIENSTVERLENING.**

Het juiste bankrekeningnr. van het deputaatschap is: 32.24.03.685

september om 16.00 uur een speciale introductiebijeenkomst. Noteer alvast de data!

Meer informatie kun je vinden op de website: www.studentengg.nl.

■ VERKOPINGEN

Burgh-Haamstede

Verkoping op donderdag 9 augustus, van 8.30-16.00 uur, rond de kerk van de Geref. Gemeente te Haamstede, Ankerweg 10. De kinderen kunnen deelnemen aan verschillende activiteiten. De opbrengst is voor evangelisatie in Albanië en voor het opknappen van het kerkgebouw.

Hoogeveen

Regionale zendingsverkoopdag op **woensdag 1 augustus** op het plein van de kerk van de Geref. Gemeente van Hoogeveen, Coevorderstraatweg 50 te Noordscheschut.

Ook voor de kinderen is er veel te beleven. Mevr. A.G. Buijert, vrouwenwerker in Nigeria (IZI), hoopt een en ander te vertellen over haar werk voor de ZGG en dia's te vertonen. Opening: om 9.30 uur door ds. J. van Belzen, sluiting rond 14.45 uur.

Nunspeet

Verkoping van tweedehands boeken op de **donderdag 12 en 26 juli en 9 augustus**, van 19.00-21.30 uur, op de locatie Oogstweg 18 te Nunspeet. De opbrengst is voor Bijzondere Noden.

■ ZANGAVONDEN/ MUZIEKAVONDEN

Aagtekerke en Meliskerke

Zangavonden, te organiseren door Omnis Cantare op:

* **woensdag 25 juli en zaterdag 4 augustus** in de Dorpskerk te Aagtekerke;

* **woensdag 1 augustus en zaterdag 11 augustus** in de Odulphuskerk te Meliskerke.

Aanvang: 20.00 uur. Duur circa 1,5 uur. Collecte t.b.v. de MAF.

Ermelo

Samenzangavond op **woensdag 18 juli**, aanvang: 19.30 uur, in de kerk van de Geref. Gemeente te Ermelo, Hanengewei 69, m.m.v. het gemengd koor Adoraim uit Ermelo en twee vakantiegroepen gehandicapt (in Putten en Nunspeet). Ook belangstellenden zijn welkom. Leiding: Dhr. M. de Jong, kernstafid van de groep in Putten.

Hummelo

Muziekavond op **vrijdag 20 juli**, aanvang: 19.30 uur, in de Hervormde Kerk te Hummelo, Dorpsstraat 22, te organiseren door het JBG-meisjeskamp Hummelo

BERICHTEN

■ 40 JAAR NEBO TE ZWIJNDRECHT

Woonzorgcentrum Nebo in Zwijndrecht bestaat dit jaar 40 jaar. In verband hiermee wordt er een reünie georganiseerd op **zaterdag 15 september** van 13.30 - 16.30 uur.

Alle (oud-)collega's zijn van harte welkom. Voor aanmelden of meer informatie: zie de website www.cedrah.nl. Telefonisch aanmelden kan ook via nr. 078-6124288.

■ 40 JAAR BETH-SAN TE MOERKAPELLE

Woonzorgcentrum Beth-San in Moerkapelle bestaat dit jaar 40 jaar. In verband hiermee wordt er een reünie georganiseerd op **vrijdag 28 september**. Aanvang: 19.30 uur. Alle (oud-)collega's zijn van harte welkom. Voor aanmelden of meer informatie: zie de website www.cedrah.nl. Telefonisch aanmelden kan ook via nr. 079-5931840.

■ VOORAANKONDIGING ZOMERCONFERENTIE VOOR STUDENTEN

De werkgroep voor studenten van de Gereformeerde Gemeenten belegt op **vrijdag 21 en zaterdag 22 september** een conferentie voor alle studenten die studeren aan een WO- of HBO-instelling. Het thema is "**Duistere machten & geestelijke wapenrusting**".

Op vrijdagavond is er een lezing over '*Geestelijke machthebbers in de lucht*' door ds. B.J. van Boven.

Op zaterdagmorgen is er een lezing over "*Geestelijke wapenrusting, wat zeggen de Puriteinen ervan?*" door dhr. ds. J. Proos. Het geheel wordt afgesloten met een forumbespreking.

De conferentie wordt gehouden in het gebouw van Driestar Educatief te Gouda. We zien uit naar een goede bijeenkomst. Er is volop gelegenheid voor onderling gesprek en ontmoeting. Voor de eerstejaarsstudenten is er op **vrijdag 21**

(themakamp "muziek"). Collecte voor Mission (Im)possible, het kampproject 2012 in samenwerking met de JBGG en de ZGG.

■ FIETSPUZZELTOCHT TE OUDDORP E.O.

Op **maandag 23 juli** wordt er vanuit de Gereformeerde Gemeente te Ouddorp een fietspuzzeltocht van ongeveer 20 km georganiseerd. De opbrengst hiervan is bestemd voor de ZGG. Deelnamekosten: € 2,50 p.p., max. € 10,- per gezin. Start tussen 18.30 en 19.00 uur vanaf de kerk aan de Spaansegeweg 13 te Ouddorp. Voor vragen: familie Pikaart, tel. 0187-683608.

■ CONTACTGROEP NIET-AANGEBOREN HERSENLETSEL

Bijeenkomst van bovengenoemde contactgroep op zaterdag 22 september in een zaal van de kerk van de Gereformeerde Gemeente te Woerden. Dhr. H.M. Lobbezoo, pastoraal werker bij Cedrah, hoopt een inleiding te houden over het thema: "Leven met een niet-aangeboren hersenletsel", vanuit een praktisch-pastorale benadering. Getroffenen van een niet-aangeboren-hersenletsel en een ieder die betrokken is bij iemand met een niet-aangeboren hersenletsel zijn van harte welkom!

Zie voor hetgeen onder niet-aangeboren hersenletsel wordt verstaan en voor informatie: www.helpendehanden.nl. Ook kunt u voor meer informatie contact opnemen met de secretaresse van de contactgroep: Marijke Stigter, tel. 0182-350773 of met de coördinator Marja Blonk-Westmaas, tel. 0172-218098 of per e-mail: nietaangeborenhersenletsel@helpendehanden.nl. De contactgroep gaat uit van de vereniging Helpende Handen.

■ PROMOTIES

* Dinsdag 26 juni is ons gemeentelid mw. J. P. W. Maljaars gepromoveerd aan de universiteit Leiden. Met haar, haar ouders, familie- en vriendenkring zijn we daar dankbaar voor. Jarymke heeft als orthopedagoge onderzoek gedaan naar de begeleiding van kinderen met autisme en daarnaast ook van kinderen met een verstandelijke beperking. Het onderzoek biedt aanknopingspunten voor diagnostiek en voor meer behandeling op maat. Wij willen haar van harte feliciteren met daarbij de wens en het gebed of de zegen en de gunst van de Heere ervaren mag worden, persoonlijk en op de plaats waar Hij stelt.

Gemeente en kerkenraad
Geref. Gemeente Aagtekerke

* Op 29 juni promoveerde dhr. A. van Moolenbroek, lid van onze gemeente, aan de universiteit van Utrecht over een onderwijswetenschappelijk onderwerp. We feliciteren hem met dit bereikte resultaat en wensen hem Gods onmisbare zegen toe.

Van Moolenbroek onderzocht de ontwikkeling van een onderwijsleerstrategie (OLS) waarin leerlingen inzicht verwerven in de dynamische en complexe natuur van gedrag.

Met behulp van een lessenserie over gedrag onderzocht hij de begripsontwikkeling bij leerlingen. De basis van de OLS is dat leerlingen de betekenis van gedragsbiologische begrippen in de context leren, de zogenaamde concept-context benadering. Deze benadering ligt aan de basis van een nieuw examenprogramma voor biologie in de bovenbouw van het havo en vwo, dat in 2013 ingevoerd wordt.

Het proefschrift en het lesmateriaal zijn te zien op: www.biologyeducation.vanmoolenbroek.nl

Kerkenraad Geref. Gemeente
Bodegraven

* Op 29 juni vond in de aula van de Vrije universiteit te Amsterdam de promotie plaats van onze ambtsbroeder oud. J.H. van Doleweerd. Deze promotie aan de Faculteit der Godgeleerdheid, heeft, mede gezien het grote theologische belang van het bestudeerde onderwerp,

ook in relatie met de zendingsopdracht, veel belangstelling getrokken. Ook in de pers werd ruim aandacht gegeven aan proefschrift en promotie.

Het proefschrift draagt als titel "Viva Vox Dei" en vormt de neerslag van een uitgebreide en doorwrochte studie betreffende het zelfgetuigenis van de Heilige Schrift over de waarachtigheid van de inhoud (de "autopistie"). De Bijbel spreekt met Goddelijk gezag. De promovendus onderzocht deze eigenschap in relatie met de Schriftuitleg, met name ook in het kader van de zendings situatie. De studie geeft aandacht aan drie variabelen in het hermeneutisch (verklaarend, uitleggend) proces, namelijk 1. de (Bijbel)tekst, 2. de lezer en 3. de context waarin de Schrift wordt ontvangen en uitgelegd.

Het is onze hartelijke wens, dat de Heere Zijn zegen zal verbinden aan de studie, en dat de resultaten mede mogen dienen tot een helder verstaan van het gezag van de Heilige Schrift in Zijn spreken, ook in andere culturen. Waar en wie we ook zijn in de wereld: het is een en dezelfde Geest, de auteur van de Schrift, Die in alle waarheid leidt.

De Heere moge onze broeder en zijn gezin Zijn onmisbare zegen schenken voor de toekomst, ook waar hem een nieuwe taak wacht in Indonesië waarheen hij komend voorjaar door ZGG voor een periode van vijf jaar zal worden uitgezonden.

Kerkenraad Geref. Gemeente Zeist

KERKDIENTEN

■ ZONDAG 15 JULI 2012

Aagtekerke 08.45, 11.00, 14.30 en 19.00 uur leesdienst; Aalburg 18.30 uur ds. M.J. van Gelder; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Alphen a/d Rijn 16.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Apeldoorn 10.00 en 17.00 uur ds. J.M.D. de Heer; Arnhem 10.00 uur ds. J.S. van der Net en 18.45 uur ds. R. Kattenberg; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. D. de Wit; Berkenwoude 14.30 uur ds. J.S. van der Net; Bodegraven 19.00 uur ds. G. Clements; Boskoop 9.30 en 16.30 uur ds. J.W. Verweij; Breda 10.00 en 15.00 uur kand. A.T. Huijser; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 uur (H.D.) ds. W. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 19.00 uur ds. W.

Silfhout; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; Delft 10.00 uur ds. J. Driessen; Doetinchem 9.30 en 15.00 uur ds. A.P. Baaijens; Dordrecht 10.00 uur (H.D.) ds. W.J. Karels en 17.00 uur ds. H. Hofman; Drachten 9.30 en 19.00 uur ds. E. Bakker; Ede (Verl. Maanderweg 33) 19.00 uur (H.D.) ds. J.M. Kleppe; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. G. van Manen; Emmeloord 18.00 uur stud. J. van Laar; Enkhuizen 9.30 en 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Enschede 10.00 uur ds. J. Karels en 18.15 uur ds. A.P. Baaijens; Enter 9.30 en 18.30 uur ds. A.A. Brugge; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. P. Melis; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. C. Hogchem; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30

en 16.30 uur ds. G. Clements; 's-Gravenhage 10.00 uur ds. H. Paul en 19.00 uur stud. C. van Ruitenburg; 's-Gravenpolder 9.30 uur ds. J.B. Zippro; Groningen 10.00 en 16.00 uur ds. D.W. Tuinier; Haamstede 10.00 uur ds. A.J. Gunst en 18.30 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Hardinxveld-Giessendam 9.30 uur ds. H. Hofman en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hilversum 10.00 uur ds. J.M. Kleppe; Hoofddorp 18.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Hoogeveen 19.00 uur ds. A. Schot; Hoogvliet 14.30 uur ds. S. Maljaars; Houten 17.00 uur ds. J.S. van der Net; Kampen 15.00 uur ds. A.J. de Waard; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. G. Beens; Krabbendijke 9.30 en 18.00 uur ds. C. Sonneveld; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur ds. C. Neele; Lelystad 9.30 en 16.00 uur ds. R. Kattenberg; Marknesse 9.30 en 14.30 uur stud. J. van Laar; Meeuwen 14.30 uur ds. M. Karens; Meliskerke 9.30 en 19.00 uur ds. G.J.N. Moens; Middelburg-Centrum 16.00 uur ds. G.J.N. Moens; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. S. Maljaars; Moerkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Naaldwijk 18.30 uur stud. S.W. Janse; Nieuw-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. A. Vermeij; Nieuwdorp 9.30 uur ds. J.J. Tanis en 18.30 uur ds. M. Joosse; Nieuwerkerk 15.30 uur ds. A.J. Gunst; Nijkerk 14.30 uur ds. G. van Manen; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. A. Schot; Oosterend 11.30 en 16.30 uur ds. J. van Rijswijk; Oostkapelle 9.30 en 15.00 uur ds. M. Joosse; Opheusden 10.00 en 18.30 uur ds. G. Bredeweg; Oudemirdum 09.00, 11.00 en 19.00 uur leesdienst; Poederoijen 19.00 uur ds. B. Labee; Poortugaal 9.30 en 16.00 uur ds. P. Mulder; Puttershoek 15.00 uur ds. W.J. Karels; Rheden 10.00 en 18.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. G.M. de Leeuw; Ridderkerk-Slikkerveer 9.30 uur ds. C.G. Vreugdenhil en 15.30 uur ds. W. Harinck; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur ds. J. Schipper; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. A. Schreuder; Rilland-Bath 14.30 uur ds. C. Sonneveld en 18.30 uur ds. J.J. Tanis; Rotterdam-Alexanderpolder 16.30 uur ds. J. Driessen; Rotterdam-Centrum 10.00 uur ds. M. Golverdingen en 16.30 uur ds. W. Silfhout; Rotterdam-Zuidwijk 10.00 en 17.00 uur ds. J. Mijnders; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. A. Verschuure; Scheveningen 10.00 en 16.30 uur stud. C. van Ruitenburg; Sliedrecht 9.30 uur ds. A.B. van der Heiden en 15.00 uur ds. M.J. van Gelder; Soest 18.00 uur ds. K. Boeder; Sprang-Capelle 18.00 uur kand. A.T. Huijser; Stad aan 't Haringvliet 18.00 uur ds. M. Golverdingen; Stolwijk 10.00 en 19.00 uur ds. G. Hoogerland; Terwolde-De Vecht 9.30 en 14.30 uur (H.D.) ds.

K. Boeder; Tholen 18.30 uur ds. C. Harinck; Tricht-Geldermalsen 14.30 uur ds. H. Hofman; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. G. Mouw; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. J. van Belzen; Veen 19.00 uur ds. L. Blok; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur ds. B. Labee; Vlaardingen 10.00 en 15.30 uur stud. S.W. Janse; Vlissingen 16.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Waarde 9.30 uur ds. C. Harinck en 18.00 uur ds. J.B. Zippro en 14.00 uur ds. J.B. Zippro; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. M. Mondria; Wageningen 15.30 uur ds. F. Mulder; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. M. Karens; Westkapelle 9.30 en 14.00 en 18.30 uur ds. G. Pater; Wierden 14.00 uur ds. J.M.D. de Heer; Woerden 10.00 uur (H.D.) ds. M.J. van Gelder en 15.15 uur ds. A.B. van der Heiden; Wolphaartsdijk 14.00 uur ds. C. van Krimpen; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. C. van Krimpen; Zoetermeer 10.00 en 18.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Zwijndrecht 14.30 uur ds. G.M. de Leeuw; Zwolle 9.30 ds. A.J. de Waard en 19.00 uur ds. A. Schot.

■ DINSdag 17 JULI 2012

Brakel 19.30 uur stud. J. van Laar; Drachten 19.30 uur ds. G. Beens; Enter 19.30 uur ds. A. Moerkerken; Herkingen 19.30 uur ds. G.J.N. Moens; Melissant 19.30 uur ds. C. van Krimpen; Nisse 19.30 uur ds. J.J. Tanis; Rilland-Bath 19.30 uur ds. A. Schot; Soest 19.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Stad aan 't Haringvliet 19.30 uur ds. G.M. de Leeuw; Tholen 19.30 uur ds. B. Labee; Woerden 19.30 uur ds. P. Melis.

■ WOENSDag 18 JULI 2012

Aalst 19.30 uur ds. C.A. van Dieren; Amsterdam-Noord 19.30 uur ds. D. de Wit; Beekbergen 19.30 uur ds. G. Mouw; Boskoop 19.30 uur stud. J. van Laar; Elspeet 19.30 uur ds. G. van Manen; Goudswaard 19.30 uur ds. F. Mulder; Hoogeveen 19.30 uur ds. G.M. de Leeuw; Katwijk aan Zee 19.45 uur ds. G.W.S. Mulder; Kortgene 19.30 uur ds. W.J. Karels; Leiderdorp 19.30 uur ds. B. van der Heiden; Lisse

19.45 uur ds. A. Schot; Meeuwen 19.30 uur ds. P. Melis; Mijdrecht 19.30 uur ds. G. Bredeweg; Nieuwer ter Aa 19.45 uur ds. L. Terlouw; Oosterend 19.00 uur ds. J. van Rijswijk; Opheusden 19.30 uur ds. G.J. van Aalst; Poederoijen 19.30 uur ds. G. Beens; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. A. Verschuure; Sprang-Capelle 19.30 uur ds. G. Hoogerland; Westzaan 19.30 uur ds. K. Boeder; Wolphaartsdijk 19.30 uur stud. C. van Ruitenburg; Zwijndrecht 19.30 uur ds. J. van Belzen.

■ DONDERDag 19 JULI 2012

Capelle a/d IJssel-West 19.45 uur stud. S.W. Janse; Kampen 14.15 uur (huw.bev.) ds. A. Schot en 19.30 uur stud. C. van Ruitenburg; Leerdam 19.30 uur ds. A. Vermeij; Marknesse 19.30 uur ds. A. Verschuure; Naaldwijk 19.45 uur ds. J. van Belzen; Ouddorp 19.30 uur ds. P. Mulder; Oudemirdum 19.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Wageningen 19.30 uur ds. B.J. van Boven.

■ VRIJDag 20 JULI 2012

Barneveld-Zuid 13.15 uur (huw.bev.) ds. G. Bredeweg.

■ EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 15 JULI 2012

Alkmaar ('t Wuiver 2a, Oudorp) 10.00 (Tegenstrijdige vermelding) en 16.30 uur evang. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 uur evang. G. Baan; Emmen (Prinsesselaan 6 l) 9.30 en 15.30 uur evang. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 en 16.00 uur evang. S. de Visser; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur evang. H.J. van den Boogaart.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

Indien de Heere wil en wij leven.

ADVERTENTIES

Boekenmarkten Elspeet D.V. 14, 21 en 28 juli.

Aan de Schapendrift vindt u weer
30 kramen met theologische,
jeugd- en kinderboeken.
info 0184 - 684808
www.vanderwalboeken.nl

*Begraafenisonderneming
De Kloe*

Delkant 8 | 5311 CJ Gameren
Tel. 0418 - 56 21 74

www.begraafenisondernemingdekloe.nl

GERT JAN KREIJKES
 uitvaartverzorging

dienstbaar in vertrouwen
*ongeacht uw verzekering
 verzorgen wij begrafenissen in Rijssen en omstreken*

G.J. Kreijkes	G. Plumiers
Piet Heinstraat 26 7461 EZ Rijssen	De Steege 1 7462 VA Rijssen
Tel. 06-51911174 Tel. 0548-520159	Tel. 06-15683351 Tel. 0548-515946

www.gertjankreijkes.nl

Dorst
 BEGRAFENISVERZORGING

Molenpad 4
 4696 BP Stavenisse
 Telefoon: 0166 - 69 74 38
 Mobiel : 06 -10 64 28 07
www.dorstbegrafeniszorg.nl

Wij verzorgen alléén begrafenissen

Content orgel te koop
 In Staphorst. Prijs in overleg.
 Tel. 0522-462677

Fides
 praktijk voor hulpverlening en diagnostiek

Een vertrouwd adres voor hulp aan kinderen, jongeren en volwassenen vanuit een Bijbelse visie.

Wij bieden o.a. hulp bij:

- Opvoedingsvragen
- Relatie- of werkproblemen
- Sombereheid, angst, piekeren
- Psychische klachten
- Gezinsproblemen
- Identiteits- en andere vragen

U kunt bij ons ook terecht voor psychologisch onderzoek, indicatieaanvragen en onderzoek, begeleiding en training van mensen met een verstandelijke beperking.

Bel voor informatie of aanmelding
 Tel. 0342 - 41 99 77
 Van Breugelplantsoen 1
 3771 VM Barneveld
www.fideshulpverlening.nl

HUUR: Eenv.-schoon-ruim
VAK. HUISJE 8 pers.
Camp. 'DE HOFSTEE' NUNSPEET.
 Veel privacy, kindvr. park.
 Wk 30-32 bezet.
 Info: 078-6731483 / 06-30822746

Jonge vrouw zoekt zelfstandige
woonruimte in de regio **Gouda**,
 tel. 06-42333399.

Te Huur:
 tussenwoning Scherpenzeel
 5 sl.kamers. 033-2772696

Voor een fijne vakantie, of gewoon
 een paar dagen er tussen uit.
 Of voor een langere perioden.
 In het bosrijke Rhenen aan de Ri-
 beslaan 4. Ons pension is het gehele
 jaar geopend.
 Geen TV en Zondageneerbiediging.
 Pension mev. E. Knuivers,
 Tel. 0317-614773 bgg 06-19856085
info@knuivers.com

KLASSIEKE ORGELS...

Johannus
 Eminent
 Domus
 Monarke
 Cantilena
 enz.

Ruime ervaring
 in zaal- en
 kerkorgels

**Stolk
 orgels**

NIEUWERKERK A/D IJSSEL
 Vrijheidslaan 55 - tel. (0180) 31 56 52
www.stolkorgels.nl

Krabbendijke
 Nederhemert Nrd.
 Papendrecht

Tegels... als geen ander

*Vloertegels en wandtegels
 Meer dan duizend soorten
 Vakkelijk advies en gelegd
 Vloerverwarming
 Altijd scherpe prijzen*

Ook bij Kroon
TEGELOUTLET
 veel keuze, vanaf
€ 3,95 / m²

KROON
 VLOEREN IN STEEN

Energieweg 8c, Meerkerk | tel. 0183-354225 | www.kroonvloereninsteen.nl

Bakkeveen (Fries/Dr Wouden)
**Ameland - Terschelling - Ommen -
 Hardenberg** Chalets/stacars
 v.a € 25 p.d. ook schoolvakanties
 nog vrij 0512-516096 zie
www.vdsluisvakanties.nl

Te koop: appartement met uitzicht
 op de binnenstad van **LEIDEN**.
 Dichtbij centrum en station.
 Ook geschikt voor 3 of 4 **studenten**.
 Zie www.funda.nl, Vrijheidslaan 44.
 Bel 06-42511501.

Nunspeet: Gezellige, schone
 chalet a.h. Veluwemeer. Nog enk.
 wk. te huur. Hoogs. 10% korting
www.nunspeetvakantie.nl

Gastvrij & sfeervol 2 pers. vak. huisje.
 Compleet vakantie !
 incl. beddengoed etc.
 Ook per nacht te huur. Welkom in
 Drenthe! Info. 0620581615

ZEELAND 6-pers. bung.
 Strand 800 m. Zeer rustig gelegen.
 Ideaal fietsen en wandelen.
www.karensrecreatie.nl
 06 22501255 (bezet t/m wk 32)

Jongeman, 43 jaar,
 is op zoek naar **woonruimte**
 regio **Ede/Barneveld**. Reacties s.v.p.
 naar tel. nr.: 06-10584701

't Boekenhoekje
Het adres voor verantwoorde lectuur

Leesboeken Kinderboeken Bijbels (Statenvertaling) Psalmboeken	Theologische werken Verklaringen van Bijbel, Catechismus e.a. Levensbeschrijvingen Diverse wenskaarten	Cadeau-artikelen CD's Muziekcassettes Bladmuziek
--	---	---

Kom gerust eens snuffelen in onze gezellige winkel

Openingstijden: dinsdag t/m vrijdag van 9.00 u. tot 16.00 u. zaterdag van 9.00 u. tot 13.00 u.
Goudenregenstraat 24 - 2906 CM Capelle a/d IJssel - tel. (010) 442 22 12 - privé (010) 451 28 82

**orgelcentrum
NDANTE**

Uw dealer van

**Johannus
Monarke
Content
Domus**

Ruime keuze uit occasions
*In onze beide winkels is een ruim
assortiment bladmuziek aanwezig
(ook klavar)*

www.andanteorgels.nl

A. van Ostadelaan 35, Veenendaal T. 0318 - 50 50 63, E. info@andanteorgels.nl Oranjestraat 6, Rijssen T. 0548 - 51 58 66

kina
begrafenisverzorging

D.W. Schipper **010-458 31 12**
Capelle a/d IJssel

J. Kooijman **0182-58 39 32**
Gouda

Dag en nacht bereikbaar

WIJ VERZORGEN ALLEEN BEGRAFENISSEN

Vakantie op de Veluwe?
www.rusteenweinig.nl

- DIVERSE BLOKFLUITEN
- MUZIEKSTANDAARDS
- ROEMEENSE PANFLUITEN

R. MULDER - STAPHORST
06 12 610 628 B.G.G. 0522 253944
WWW.MULDERMUZIEKINSTRUMENTEN.NL

| 20Jaar

Solidamentum
Barneveld | Ede-Wageningen | Gouda | Rhenen | Zwolle

INTRODUCTIEDAGEN

Aan onze reformatische medestudent(e),

Studeer je, of ga je studeren?
*De introductiedagen worden dit jaar D.V. gehouden
in de volgende plaatsen:*

Barneveld op woensdag 29 augustus
Middag: 14.00u, Eben-Haëzerschool
Avond: 19.15u, Eben-Haëzerschool
Lezing: 'Gewoetensvorming'
door dr. L.D. van Klinken
Contact: Hanneke van Essen,
barneveld@solidamentum.nl

Ede-Wageningen op dinsdag 28 augustus
Middag: 14.30u, station Ede-Wageningen centrum
Avond: 19.30u, Johannes de Swaefschool
Lezing: 'Je talenten gebruiken... maar hoe?'
prof. dr. A. van Nieuw Amerongen
Contact: Ellen van den Dikkenberg,
edewageningen@solidamentum.nl

Gouda op woensdag 29 augustus
Middag: 13.15u, station Gouda centrumzijde
Avond: 18.45u, PABO Driestar Hogeschool
Lezing: 'Verbroken contact?'
door drs. B. Ordelman
Contact: Stephan Oosterwijk,
gouda@solidamentum.nl

Rhenen op vrijdag 31 augustus
Middag: 14.00u, Eben-Haëzerschool
Avond: 19.30u, Eben-Haëzerschool
Lezing: 'De juiste keus?'
door dhr. G. Roos
Contact: Jacqueline Kruijse,
rhenen@solidamentum.nl

Zwolle op donderdag 30 augustus
Middag: 13.30u, station Zwolle, centrumzijde
Avond: 19.00u, in de Eliëzerschool
Lezing: 'Er is een tijd om geboren te worden, en een
tijd om te sterven'
door ds. A. Schot.
Contact: Johanna Vos, zwolle@solidamentum.nl

Voor meer informatie: www.solidamentum.nl

Solidamentum

- Verdieping in eigen fundament
- Vrienden met dezelfde achtergrond
- Bezinning over herkenbare en actuele thema's
- Verwerven van sociale contacten en vaardigheden

Brand- en inbraak-
Telecommunicatie
Airconditioning
CV-onderhoud
AKTIE bv
Elektra
Ventilatie
beveiliging
Loodgieter

Koeling in uw Kerk(gebouw)
Voor elk probleem? Bel AKTIE
Tel: 010-4517471
CO2 metingen
Advies en installatieburo
Voor een vrijblijvende offerte
aktie@kliksafe.nl

Luxe fotokaarten
voor elke gelegenheid.
Opbrengst voor de bouwkas van de
Ger. Gem. te Rhenen. Scherpe prijs
voor uw eigen vereniging
of goede doel. Kijk en bestel op:
www.scheurfotokaarten.nl

Auto's te huur in **Chilliwack BC,**
Canada: 001-604-799-7607 of
ScenicRentalBC@gmail.com.

Ommen te huur vakantiewoning
6 pers. in bosrijke omgeving
www.boomblauwtje.nl

Nieuw

Kliktime 2012
Het beste softwarepakket in Nederland voor ouderlijk toezicht!

Dit is Kliktime:

- MSN chatcontrole
- toegang tot websites beheren
- automatische tijd klok
- geeft uitgebreide overzichten
- per gebruiker in te stellen

Al in bezit van Kliktime 5.0? Download dan de update voor € 29,95!

Download de software op www.kliktime.nl

Probeer het
nu 2 weken
GRATIS!

Kliktime €39,95

"Het doet ons genoeg onze lezers te kunnen berichten dat ons toestemming werd verleend, „DE SAAMBINDER" voortaan iedere week te doen verschijnen in plaats van twee maal per maand."

Zo schrijft de redactie in De Saambinder op 11 september 1947.

Lees het hele artikel op www.digibron.nl.

Daar vindt u het complete digitale archief van De Saambinder.

Gratis, snel en volledig

www.digibron.nl

*Huwelijksbureau voor
Gereformeerde Gezindte.*
Voor alleenstaanden die op zoek zijn naar een partner uit de EIGEN achterban.

*Huwelijksbureau voor
Gereformeerde Gezindte.*
is landelijk werkend.
Voor meer informatie kijkt u op:
www.HuWG.nl of belt u 06 130 28 26 0.

BBV **Barneveldse Begraafenis Vereniging**

voor een eervolle, eenvoudige verzorging van begrafenis in Barneveld en omstreken

- eigen personeel
- vervoer van en naar alle plaatsen
- dag en nacht te ontbieden
- levering van grafstenen
- laatste wilsbeschikking
- drukwerk
- opgave van lidmaatschap
- geen crematie

dhr. G. de Groot
(06) 50 21 72 55

Zr. J.H.D. Vermeulenstraat 5
3774 JW Kootwijkerbroek
(0342) 44 18 12

VAN STAVEREN
Begraafenisverzorging

Sumatrastraat 11 ~ 2405 EM Alphen aan den Rijn

Dag en nacht bereikbaar
(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begrafenis

E. Treur
Kroostweg 22
3704 ED Zeist
Telefoon 030 - 6924258
Mobiel: 06 - 57315689
www.begraafenisondernemingtreur.nl
info@begraafenisondernemingtreur.nl

Begraafenisonderneming Treur

Wij verzorgen alleen begrafenis

*Orgelmakerij
Boogaard*

Gravenstraat 4
7461 TN RIJSSSEN
Telefoon 0548-521637
Telefax 0548-544904

Nieuwbouw-Restauratie-Stem- en onderhoudswerk.

Handen van de kerk wereldwijd

ONDERWIJS

Ecuador

Zimbabwe

Pakistan

Help mee!

- Organiseer een actie • Geef een gift
- Nodig ons uit voor een presentatie

SPONSOR WORDEN?
Bel ons!

HANDEN VAN DE KERK

Bijzondere Noden

GIRO 307447

DEPUTAATSCHAP TOT HULPVERLENING IN BIJZONDERE NODEN VAN DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN
Houttuinlaan 7 • 3447 GM Woerden • T 0348 48 99 10 • E bijzonderenoden@cbgg.nl • I www.bijzonderenoden.nl

ReVOKE

I www.revoke.nl
E info@revoke.nl
T 0184-642253

De vereniging streeft onder meer naar:

- het bevorderen van contacten tussen ongewild kinderloze echtparen
- het steun verlenen aan deze doelgroep
- het geven van voorlichting
- ethische aspecten belichten op behandelmethoden voor onvruchtbaarheid

Reformatorische Vereniging van Ongewild Kinderloze Echtparen

begrafenisverzorging

Den Hollander

Begravenissen in Den Haag, Westland, Gouda, Rotterdam, Vlaardingen en omstreken. Wij verzorgen alleen begravenissen.

Dag en nacht bereikbaar.

P.N. den Hollander
T. den Hollander
Tel. 010 - 4600509

www.begrafenisverzorgingdenhollander.nl

BOEKEN EN MUZIEK

VAN DER BOOM

Voorstraat 41 - 3245 BG Sommelsdijk
Tel. (0187) 482614 - Fax (0187) 484520

Begrafenisonderneming STAM

Molenstraat 153, 2961 AK Kinderdijk
Tel. 078 6919005 - **Geen crematies** -

Voor het leveren en leggen van **na-tuurstenen- en keramische vloeren**. Alleen **eerste klas kwaliteit** en steeds de **laagste prijs**. **Tegelzettersbedrijf J. Slingerland**, 0184-611917.

Uw trouwtekst in hout uitgesneden?
Tel. 0418-551383
www.houtsnijwerk.nl

Zin in geschiedenis?

Lees [de nieuwe] *Transparant*!

TRANSPARANT
Orgaan van de Vereniging van Christen-Historici

Vertaler bewerkte zelf piëtistische geschriften
Palm: Onze pastoor geloofde zelf niet meer in wat hij zei

Willem I dreigde ongehoorzame bisschoppen te deporteren

Transparant is het tijdschrift van de Vereniging van Christen-Historici (VCH).
Abonnement: € 27,50 per jaar.
Belangstellenden krijgen een (gratis) proefnummer.
Bestellen via info@christenhistorici.nl en www.christenhistorici.nl

Dé inrichter voor Kantoor, Kerk en School

HOEKMAN
Kantoor & Project

Uw partner in complete kantoor- en projectinrichting

Showroom: Marconistraat 13 - 4461 HH Goes - T: 0113 57 29 07
E: info@piethoekman.nl - www.piethoekman.nl - www.hoekmanismeer.nl

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur:
ds. G.J. van Aalst

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie aan:
ds. G.J. van Aalst,
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105
e-mail: gjvanaalst@kliksafe.nl

Redacteur: ds. C. Neele

Meditaties aan:
ds. C. Neele,
Egge 28, 3171 DE Poortugaal,
tel. 010-5017707
e-mail: c.neele@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten aan:
redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl
Aanlevertijd:

Uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk aan:
Kerkelijk Bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: saambinder@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan:
Drukkerij Verloop,
postbus 33, 2950 AA Alblasserdam
tel. 078-6912899, fax 078-6919536
e-mail: saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen **uiterlijk donderdag** vóór de week van verschijning aangeleverd te zijn. Rouwadvertenties **uiterlijk maandagmorgen 9 uur**.

Advertenties € 0,95 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Abonnementenadministratie
Adreswijzigingen enz. aan:
Kerkelijk Bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: saambinder@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden:
Postbanknr. 64327 t.n.v. De Saambinder-
abbonementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):
voor Nederland: € 12,00 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober);
voor het buitenland:
€ 24,- per jaar + extra portiekosten.
Canada \$ 115,-; USA \$ 115,-.

Correspondentieadres Noord-Amerika:
Mr. A.M. Berman, P.O. Box 20188,
St. Catharines, ON L2M 7W7, Canada
e-mail: purlin@sympatico.ca

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

HARKES *Persoonlijke zorg voor uw begrafenis*
 Begrafenissen

Telefoon (0172) 21 21 22

Dokter Hamburgerlaan 59 - 2771 JR Boskoop

Wij verzorgen alleen begrafenissen
Dag en nacht bereikbaar – overal te ontbieden

BOEDER
 HERENMODE

nu tot **50%** korting!

Ook op de basiscollectie!

Plein 1940 173 | Scherpenzeel Telefoon (033) 277 01 72
www.boederherenmode.nl

- businesskostuums
- ambtskleding
- trouwkostuums
- gelegenheidskleding
- rouwkleding
- koorokleding
- verhuur jacquets

Annette van Maaren (Msc.)
 Reformatorisch Psycholoog

PH

Haastrecht Oudewater
 Montfoort Gouda
 0348-558000 of 06-42504158
www.phhaastrecht.nl

Psychologische Hulpverlening

AVONDMAAL-SERVIEZEN
 Uit voorraad of naar tekening.

Schoonhovens Silverhuys B.V.
 Postbus 35, 2870 AA Schoonhoven,
 Telefoon 0182 - 382614.

BJ Janssen *Begrafenisverzorging*

Begrafenisverzorging op de Bevelanden en Tholen

Havikskruid 10, Kapelle
0113-33 09 36

Binnenkamer 11, Tholen
0166-60 73 19

www.begrafenisverzorging-janssen.nl

Rust en ontspanning in de prachtige Eifel! Ruime appartementen te huur. Inl.: 0049 6594 258990 en www.huizesolagratia.nl

Zorg...
 Respect...
 Aandacht...
 Geen crematies...

Walcheren, Noord- en Zuid-Beveland

Begrafenisverzorging
Poppe

Tel. 0118-616012 of 0113-342304

Orgelbouw Advies Commissie
 een betrouwbare partner!

nieuwbouw • restauratie • overplaatsing • onderhoud

ook voor akoestische vraagstukken

VOGG
 Vereniging van Organisten der Gereformeerde Gemeenten

Neem voor meer informatie contact op met
 Dhr. H. den Hollander
 Tel. (010) 435 44 35

0182 - 35 15 20
 voor de Krimpenerwaard
 Gouda & omstreken

Speksnijder Begrafenisverzorging

In alle rust, betrokken, zorgzaam...

Want iedere begrafenis is een persoonlijk afscheid!
www.speksnijderbegrafenisverzorging.nl

in- en verkoop
THEOLOGISCHE BOEKEN
www.boekhandelversprille.nl

Boekhandel en antiquariaat Versprille

Noordweg 11 Krabbendijke.
 0113-502004. Maandag gesloten

Vertellingen bij de Bijbel
www.ripepublishing.com

TIP: stuur Engelse boekjes uit deze serie naar uw adoptiekind! **€ 6,95 PER DEEL**

Verteld door ds. C.J. Meeuse Geïllustreerd door Arie van der Spek

ONLANGS VERSCHENEN

Van Sinai naar Kanaän
Het vervolg van de woestijnreis
 OT deel 9
 NL ISBN 978-94-91000-17-1
 EN ISBN 978-94-91000-20-1

De Heere is God!
De profeten Elia en Elisa
 OT deel 19
 NL ISBN 978-94-91000-11-9
 EN ISBN 978-94-91000-13-3

Hoe de Heere helpt
Jozua en de verovering van Kanaän
 OT deel 10
 NL ISBN 978-94-91000-12-6
 EN ISBN 978-94-91000-14-0

Koningin Esther
De geschiedenis van koningin Esther en Mordechai
 OT deel 23
 NL ISBN 978-94-91000-22-5
 EN ISBN 978-94-91000-21-8

Toen de hemel openging
De openbaring aan Johannes op Patmos
 NT deel 12
 NL ISBN 978-94-91000-18-8
 EN ISBN 978-94-91000-19-5

1e druk 2012

Vraag gratis de folder aan via folder@vertellingenbijdebijbel.nl of download deze via www.vertellingenbijdebijbel.nl. U kunt zich ook op de serie abonneren via onze website.

Geef uw (klein)kinderen een blijvend geschenk

In het Nederlands en Engels verkrijgbaar! Al onze uitgaven zijn verkrijgbaar via www.ripepublishing.com en bij de boekhandel